

ਪਰਦੇਸ਼ ਦਾਇਮਜ਼

Pardes Times Bi-weekly
7th year in Publication

ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਏ. ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ

www.pardesimes.com

VOL- 7 No. 165 March 6, 2013

E-mail : info@pardesimes.com

Ph.: 510-938-7771,

Fax- 510-740-3520

ਪਰਦੇਸ਼ ਟਾਇਮਜ਼ ਦੀ 7ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੈ ਨਿੱਬੜੀ

ਫਰੀਮਾਂਟ- ਫਰਵਰੀ 27, 2013 ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਕਿਚਨ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸ਼ ਟਾਇਮਜ਼ ਦੀ 7ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਰੋਣਕ ਵਧਾਈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਆਏ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ 'ਜੀਓ ਆਇਆਂ' ਕਿਹਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸੱਜਣਾਂ 'ਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 'ਪਰਦੇਸ਼ ਟਾਇਮਜ਼' ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਬੀਬੀ ਆਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ ਜੀ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸੰਭਾਲੀ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟੇਜ ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਦੇਸ਼ ਟਾਇਮਜ਼ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਕਹਿਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਡਾ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸਰਾਓ ਜੀ ਨੂੰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੱਦਿਆ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਸ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸ਼ ਟਾਇਮਜ਼ ਦੇ ਬਾਰੇ, ਇਯ ਵਿਚ ਆਏ ਲੇਖਾਂ ਤੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਲੇਖਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਮਗਰੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ 5 ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਤੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਪੰਜ

ਸੰਗੀਤ ਗਰੁੱਪ ਆਫ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਅਮਰਜੀਤ ਦੁਲਾਏ, ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਾਹਿਲ ਤੇ ਮੰਗਤਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਗਾ 'ਪਰਦੇਸ਼ ਟਾਇਮਜ਼' ਨਾਈਟ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜੋਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲਾਂਘੇ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਵਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਹਰਕੀਰਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ। ਬੀਬੀ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਮਗਰੋਂ ਡਾ. ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਕੈਂਪ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਟੀਮ ਲੈ ਕੇ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਜੋ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਤੀਜਾ ਮਾਣ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਕਰਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ

ਗਿਆ। ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਣ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸ. ਗਾਖਲ ਵੱਲੋਂ ਪਰਦੇਸ਼ ਟਾਇਮਜ਼ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਚੌਥਾ ਮਾਣ ਰਾਜ ਬਡਵਾਲ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਹੈਤੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਭੁਚਾਲ ਦੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਤੇ 'ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਵਾਂ ਸਨਮਾਨ ਸ. ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਯੂਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ. ਯੂਤ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 8 ਤੇ)

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਰਵਿਊਜੀ ਸਟੇਅ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ, ਵਿਆਹ, ਐਚ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਫਤਰ 44790 S.Grimmer Blvd. # 204 Fremont, CA 94538 510-657-6444	ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਫਤਰ 37-18-73rd ST, Ste401 Jackson Height, NY 11372 718-533-8444	ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਦਫਤਰ 2945 W.Capitol Ave. West Sacramento CA 95691 916-372-4448
--	--	---

AUTOBAHN Body & Paint
Specializing in Convenience & Quality
ਭੈਂਟਿੰਗ ਅਤੇ ਪੇਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲੋ

Baghel Singh Jaswal
Ph: (650) 966-1840, Fax: (650) 966-1023
www.autobahnbodypaint.com

778 Yuba Drive, Mountain View, CA 94041

Allstate
You're in good hands.
Avninder Singh
Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501
Auto - Home - Life - Health - Business - Commercial
PH. (510) 441-7490
Toll free (877) 441-7490
30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

Pidipompi.com
Call India and 50 other countries
\$20 - 3600 minutes
ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਡਾਇਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪਿਨ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੋਨ ਤੋਂ ਕਾਲ ਕਰੋ

Service Provided

- * Pin Less Dialing
- * Speed Dial or Easy Dial
- * Recharge Over The Phone
- * Superior Voice Quality
- * 24/7 Customer support
- * No Connection Fees
- * No Hidden Charges

For details
www.pidipompi.com
or call 1-800-710-8839

A-1 INTERIOR DECORATION INC.
BEST PRICES IN THE BAY AREA
KITCHEN CABINETS
GRANITE COUNTERTOPS
SINKS & FAUCETS
HARDWOOD & LAMINATE FLOORS
DOORS AND WINDOWS
REMOLDING & NEW CONSTRUCTION
FREE ESTIMATES
CELL 510 565-6667 OFFICE 510 732-1555 FAX 510 732-0555
Visit our showroom NOW!!!
23762 FOLEY ST, SUITE # HAYWARD CA 94544

KASH FABRICS
THE NAME YOU CAN TRUST
26 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ
The Bridal Gallery...
ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਡਿਜ਼ਾਇਨਜ਼, ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਵਿਚ ਲਹਿਰੇ, ਵਰਾਇਟੀ ਸਾਫ਼ੀਆਂ, ਖੁੱਲੇ ਕੱਪੜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ, ਪਸ਼ਮੀਨਾ ਸਿਲਕ, ਬਰੋਕਡ ਸਿਲਕ, ਤਨਮੂਈ ਸਿਲਕ, ਰਾਅ ਸਿਲਕ (Raw Silk) ਦੇ ਕਚਾਈਆਂ ਵਾਲੇ ਸੂਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਪਟਿਆਲਾ ਬਾਗੀ ਸੂਟ ਵੀ ਬਣਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।
LARGEST SELECTION OF DVD/CD
Gurjit Kaur Dhugga
Kashmir Singh Dhugga
510-538-1138
29576 Mission Blvd Hayward, CA 94544

ਬੰਨਡਿਡ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕਨਸਲਟੈਂਟ
FILING SERVICES OFFERED FOR FOLLOWING PETITIONS
ਫੈਮਲੀ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼
ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ
ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ
ਟਰੱਕ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਛੋਟ
Atul Kapoor
MBA JD

OCI Card (ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹੁਣ ਸੌਖੀ)
Global Allianz
Bonded Immigration Consultants
ATUL KAPOOR
GLOBAL ALLIANZ
IMMIGRATION CONSULTANTS
US OFFICE:
1111 W ROBINHOOD DR,
SUITE- G STOCKTON, CA -95207
PHONE-209-808-2136
Fax- 209-476-7188
ARVINDER SINGH
GLOBAL ALLIANZ
INDIA OFFICE:
SCO 1-4, FIRST FLOOR,
SURYA COMPLEX,
LEELA BHAWAN,
PATIALA, PUNJAB.
Phone +91-9814320010

ਪਰਦੇਸ਼ ਟਾਇਮਜ਼ ਦੀ 7ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ- ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ

ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋਇਆ ਮੋਤੀ ਮਹਿਲ- ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੁਣ ਮਾੜੇ ਹੱਥ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ-ਆਖਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਹੀ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਦੇਰ ਰਾਤ ਕੁਲ ਹਿੰਦ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜਨਾਰਦਨ ਦਿਵੇਦੀ ਨੇ ਇਕ ਪ੍ਰੈੱਸ ਰਿਲੀਜ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਰਿਲੀਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਰੀਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਮਮਲਿਆਂ ਦਾ ਕੋ-ਇੰਚਾਰਜ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਰਹੀ। ਪਾਰਟੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕੈਪਟਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵਿਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗੁੱਸਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ

ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ 'ਤੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਦਖਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਵਿਦਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕੋਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦੀ ਕਾਰ-ਜ਼ਮੀਨੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਵਾਲ ਉਠਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ

ਸੀ। ਸੋਨੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹਾਈਕਮਾਡ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਹੁਣ ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਹੋਈ ਭਾਰੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਹਾਈਕਮਾਡ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਹੀ ਪਿਆ। ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਓ ਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਾਈਕਮਾਡ ਅਮਰਿੰਦਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਮੁਢ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਹੋਈ

ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰਿੰਦਰ ਵਲੋਂ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸਾਂ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਹਾਈਕਮਾਡ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੋਟਿਸਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੋਟਿਸਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਧਾਇਕ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿੰਦਰਾ ਅਤੇ ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਸਖਤ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਆਏ ਕਰੀਬ ਇਕ ਦਰਜਨ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਮਹਿੰਦਰਾ ਅਤੇ ਨਾਭਾ ਖਿਲਾਫ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਗੁੱਟਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹਾਈਕਮਾਡ ਨੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਬੁਟਾ ਰਾਮ ਜੋਸ਼ੀ ਫਰਵਾਲਾ ਵਾਲੇ
Pandit Buta Ram Joshi

ਕਾਰੋਬਾਰ, ਨੌਕਰੀ, ਸੰਤਾਨ ਪਰਾਪਤੀ, ਕੋਰਟ ਕਚਿਹਰੀ, ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ, ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਆਦਿ ਦੇ ਹੱਲ ਵਾਸਤੇ ਮਿਲੋ ਜਾਂ ਫੋਨ ਕਰੋ

(Pharwala Wale) Red Book Astrologer
 ਫੋਨ : 559-803-0055 ਜਾਂ 559-271-1579
Fresno Astrology Center, Fresno

MERI SAHELI GROUP

For further queries contact **Ruby**

ਮਹਿੰਦੀ-ਮੇਕਅਪ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

(650) 669-0281,
 (408) 400-0629
 sahelius@yahoo.com

Naz Beauty Salon

460 E. Persian Dr., Sunnyvale, CA- 94089
 Tel: (408) 400-0629 / (650) 669-0281
 www.nazbeautysalon.com

All STAR TRAVEL

INTERNATIONAL & DOMESTIC

CST.REG # 2067846.40

Lowest Fares, All Airlines, All Destinations, Friendly Service

Contact:

Amrik S. Dhami
1620 Springs Road, Vallejo, CA 94591

Tel: (707) 552-7955, Cell: (707) 280-6936
 Fax: (707) 552-3896, Toll Free: (866) 373-9646
 Email: amrikdhami@aol.com

PUNJAB IMMIGRATION & TAX SERVICE

Bluetie FINANCIAL

INCOME TAX PERSONAL TAX RETURNS BUSINESS TAX RETURNS CORPORATION TAX RETURNS

IMMIGRATION FAMILY PETITIONS WORK PERMIT GREEN CARD CITIZENSHIP

Varinder S Sekhon (B. com. LL.B.)
 Immigration and Income Tax
 email: SINGH2637@YAHOO.COM

ACCOUNTING & PAYROLL SERVICES
 DAY-TO-DAY BUSINESS ACCOUNTING, QUARTERLY AND ANNUAL FINANCIAL REPORTS, EMPLOYEE PAYROLL, QUARTERLY TAX FILING WITH IRS AND EDD

ADDITIONAL SERVICES
 DIVORCE PETITIONS, NAME CHANGE DECREE, FORM NEW CORPORATIONS, POWER OF ATTORNEY

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ, ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਗ੍ਰੀਨ ਕਾਰਡ, ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ, ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

PHONE: 916-391-7221 FAX: 916-258-0470 (Internationally)
 CELL: 916-690-0487 INDIA 011-91-98724-82590

1399-B FLORIN ROAD (BEHIND AMPM GAS STATION)
 SACRAMENTO CA 95822

ਨਿਊਯਾਰਕ ਅਤੇ ਨਾਲ

ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ

ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੁਲਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਾਂ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Kalbinder Singh at 508-904-9265 or Amarjeet Singh at 603-820-0464

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

ਹਿੰਦੂ ਲੜਕੀ 5 ਫੁੱਟ 4 ਇੰਚ, 31 ਸਾਲਾ, ਸੁਸ਼ੀਲ, ਐਮ. ਐਸ. 'ਮਾਸਟਰ ਇੰਨ ਸਾਇੰਸ' ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਹੈ ਤੇ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ, ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕਾ 31 ਤੋਂ 35 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਹੋਵੇ। ਲੜਕੀ ਸੀਨੀਅਰ ਐਲਾਇਸਟ ਦੀ ਜਾਬ ਕਰਦੀ ਹੈ।

email- ruch444@gmail.com

LIQUOR STORE FOR SALE

Indise sale 50k Gas 15-20 gallon. Lotto and More \$ 850,000, 10 Parking in the Front' Call RANA- 559-389-6090

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜਲ ਸੰਕਟ- ਧਰਤ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ-ਬੂੰਦ ਲਈ ਤਰਸ ਰਹੀ ਹੈ

ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ-ਬੂੰਦ ਲਈ ਤਰਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਲਗਾਤਾਰ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜਲ ਸੰਕਟ ਇਸ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੜਖੜਾ ਰਹੀ ਅਸਾਵੀਂ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡਾਵਾਂ-ਡੋਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋਵੇ, ਜਦ ਤਕ ਕੇਂਦਰ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਰਖੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬੇਵੱਸੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਲ ਸੰਕਟ ਲਈ ਕਈ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਥਾਂ ਟਿਊਬਵੈੱਲਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 1990-91 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ 42 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਸਿੰਚਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੈ। 2004-05 ਵਿੱਚ ਨਹਿਰੀ ਸਿੰਚਾਈ ਦਾ ਅੰਕੜਾ 27 ਫੀਸਦੀ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਲ ਤੋਂ ਔਸਤ 300 ਮੀਟਰ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਵਸਿਆ ਪੰਜਾਬ ਰਾਵੀ, ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਟਿਊਬਵੈੱਲਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਅਸਾਵੀਂ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੇਖੇ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਲ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਸਤਲੁਜ, ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਰਾਵੀ ਦੀ ਜਲ-ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਹੱਕ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਘੜੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। 29 ਜਨਵਰੀ 1955 ਨੂੰ ਨਹਿਰੂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 80 ਲੱਖ ਏਕੜ ਫੁੱਟ ਪਾਣੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ 5ਵੀਂ ਮਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ-ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਅਜੇ ਤਕ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਵਿੱਚੋਂ 7.2 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. ਪਾਣੀ ਅਲਾਟ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ, ਭਾਵੇਂ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। 1966 ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਸੂਬੇ ਵਜੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਰਿਪੇਰੀਅਨ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁਤਾਬਕ ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ ਦੇ 5.6 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੱਕ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਾਨੂੰਨ 1966 ਵਿੱਚ 78, 79 ਅਤੇ 80 ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਜੋੜ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਲ ਰੇਤਕਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ। 1981 ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣੇ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਚੌਧਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਮਾਥੁਰ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਜਲ-ਵੰਡ ਸਮਝੌਤਾ ਸਹੀਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਅਧੀਨ 1921-60 ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਹਾਅ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਵੀ-

ਬਿਆਸ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ 32.5 ਮਿਲੀਅਨ ਏਕੜ ਫੁੱਟ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ 17.17 ਮਿਲੀਅਨ ਏਕੜ ਫੁੱਟ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੰਨਦਿਆਂ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ 4.22 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. ਪਾਣੀ ਪੰਜਾਬ, 3.5 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. ਪਾਣੀ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ 8.6 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. ਪਾਣੀ ਰਾਜਸਥਾਨ, 0.65 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. ਪਾਣੀ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 0.2 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. ਪਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ। ਰਹਿੰਦੀ-ਖੁੰਹਦੀ ਕਸਰ 24-07-1985 ਨੂੰ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੇ ਇਸ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ।

ਮੌਜੂਦਾ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਰਿਆ ਕੁੱਲ 1 8 . 2 3 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਿਕਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 1956 ਤੋਂ ਅਸਲ ਰਾਈਪੇਰੀਅਨ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਹਿੱਸੇ ਸਿਰਫ 21& ਭਾਵ 4 ਕੁ ਐਮ.ਏ.ਐਫ. ਪਾਣੀ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੈਰ-ਰਾਈਪੇਰੀਅਨ ਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ, ਰਾਜਸਥਾਨ 45& ਭਾਵ 8.6 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. ਪਾਣੀ (ਜੋ ਇਕੱਲੀ ਭਾਖੜਾ ਨਹਿਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ) ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੱਕੀ ਸਿਨਿਓਰੇਜ਼ ਰਾਇਲਟੀ ਦੇਣੇ ਵੀ ਮੁਕਰ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਬਿਜਲੀ ਮੁੱਲ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੇ (ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ) ਪਾਣੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਤੰਬਰ, 1920 ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਅਧੀਨ ਬੀਕਾਨੇਰ ਨਹਿਰ ਰਾਹੀਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਰਿਆਲਟੀ ਵੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੇ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਕੋਲ ਕੁੱਲ 11.2 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. (ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਹਿਰ ਰਾਹੀਂ 8.6, ਭਾਖੜਾ ਨਹਿਰ ਰਾਹੀਂ 1.5 ਅਤੇ ਬੀਕਾਨੇਰ ਨਹਿਰਾਂ ਰਾਹੀਂ 1.1) ਪਾਣੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ 7.8 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. ਅਲਾਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਖੜਾ ਨਹਿਰ ਰਾਹੀਂ 4.3, 1981 ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ 'ਚੋਂ ਮਿਲੇ 3.5 ਐਮ. ਏ. ਐਫ. ਪਾਣੀ ਨੇ ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਰਾਹੀਂ (ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਬਾਅਦ) ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ 1.62 ਐਮ. ਏ. ਐਫ. ਪਾਣੀ ਭਾਖੜਾ ਨਹਿਰ ਰਾਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 1.88 ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਲੈਣ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਬਜ਼ਿਦ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਝੋਨਾ-ਕਣਕ ਦਾ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ 35.5 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ, ਉਰਜਾ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ

ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਅਸੀਮ ਲੋੜ ਦੀ ਪੁਰਤੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਨੀਤੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਝੋਨੇ ਵਰਗੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਣੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਜਲ ਨੀਤੀ ਜਲ ਬਚਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਰਜਾ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ਵੀ ਜਲ

ਐਚ.ਐਸ. ਡਿੱਪਲ

ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਨੋਰਥਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਹੱਲ ਨਵੀਂ ਜਲ ਨੀਤੀ ਕੱਢ ਸਕੇਗੀ? ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣੇ ਜਾਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਤੋਹੀਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 7ਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸੂਚੀ ਦੇ 17ਵੇਂ ਅੰਦਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ, ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਜਲ-ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ 1956 ਦਾ ਭਾਗ 14 ਵੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਰਿਆ ਹਰਿਆਣਾ

ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਏ ਫੈਸਲੇ ਅਰਬਗੰਣ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਿਪੇਰੀਅਨ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁਤਾਬਕ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੇ ਨਰਮਦਾ ਦੇ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਹੱਕ ਜਤਾਇਆ ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਗੈਰ-ਰਿਪੇਰੀਅਨ ਸੂਬੇ ਦਾ ਦੋ-ਟੁਕ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਉਹ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ। 1953 ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਆਧਾਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵੱਖ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਤੇ ਗੋਦਾਵਰੀ ਨਦੀਆਂ 'ਤੇ ਹੱਕ ਮਿਲੇ ਪਰ ਕਾਵੇਰੀ ਜੋ ਮੂਲ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਅੰਦਰ ਸੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਹੱਕ ਕਿੰਜ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੱਕ ਗੰਗਾ-ਯਮੁਨਾ ਨਦੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਸੀਮ

ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਅਨੇਕ ਨਦੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। 1981-2002 ਦੀ ਵਹਿਣ ਲੜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ 17.17 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. (1981 ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ) ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 14.37 ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ 2004 ਵਿੱਚ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਾਨੂੰਨ- 2004 ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ-ਪੱਖੀ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜੋ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਹੌਸਲੇ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣੇ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ 1.88 ਮਿਲੀਅਨ ਏਕੜ ਫੁੱਟ ਹੋਰ ਪਾਣੀ ਜਾਣੇ ਬਚਾ ਲਿਆ ਪਰ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਧਾਰਾ 2 (1) ਮੁਤਾਬਕ ਕੇਵਲ ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 2 (ਅ) ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ 31 ਦਸੰਬਰ 1981 ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਵਿਡੰਬਨਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਪੂਲ ਵਿੱਚ 34 ਫੀਸਦੀ ਕਣਕ ਅਤੇ 22 ਫੀਸਦੀ ਝੋਨੇ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਵੀ ਜਲ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਵਾਟਰਸ਼ੈਡ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾਟਕ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਨੂੰ 1443 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਰਾਹਤ ਪੈਕੇਜ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਛੂ ਜਲ-ਪੁਰਤੀ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ, ਕਰਨਾਟਕ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ 1443 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ 453 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖੋਟੀ ਕੋਠੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੋਕਾ-ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ 117.03 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਾਹਤ ਵਜੋਂ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ 71 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 1.4 ਫੀਸਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹੀ ਕੇਂਦਰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਧਨ-ਕੁਬੇਰਾਂ ਨੂੰ ਗੱਫੇ (ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ ਅਨੁਸਾਰ 70 ਲੱਖ ਕਰੋੜ) ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਰਸਾਨੀ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿੱਤੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

G.N EVENT RENTAL, INC

ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ, ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ, ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਰੋਹ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਟੈਂਟ, ਸ਼ਮਿਆਨਾ ਜਾਂ ਧਾਰਟੀ ਵਾਸਤੇ ਪੰਡਾਲ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਮੌਕਾ ਦਿਓ।

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
1991 HARTOG DR, SANJOSE, CA 95131
408-859-4080

R.PAL SINGH TAX PROFESSIONAL
ENROLLED AGENT
BOOKKEEPING ACCOUNTS PAYROLLS
*TAX: All types of Tax Returns: Individual, Business, Sales Tax

- Incorporations
- Insurance-Life Only
- Notary Public

IRS e-file CTEC California Tax Education Council Registered Tax Preparer

R.PAL SINGH
Enrolled Agent # 00097224-EA, CRTP #A44237
Realtor #01481514, Life Insurance Agent # 0G76896
39159 Paseo Padre Pkwy # 103, Fremont CA 94538
510-750-3464
singhrpal@sbcglobal.net, singhtax.com
"Authorized e-file Provider"
"Enrolled To Practice Before the IRS" EA

ਸਿੱਖ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ

- ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ

19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤਕ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੇ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਉਪਰ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਮਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੇ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਕ ਬੰਦਰ ਸਟੇਟ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਅਣਐਲਾਨਿਆ ਹਿੱਸਾ ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਿੰਘ ਦਰਿਆ, ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਸਮਝਦੇ ਸਨ।

ਰੂਸ ਨੇ 1830-33 ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਪਰਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖੁਰਾਸਾਨ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹੈਰਾਤ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਅਫਗਾਨਾਂ ਨੇ ਉਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਰੂਸ ਦੇ ਵਧਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਠੱਲਣ ਵਾਸਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਫ਼ੀਰ ਮਿਸਟਰ ਬਰਨਜ਼ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਾ ਕੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜਲਾਵਤਨ ਸਾਬਕਾ ਹਾਕਮ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ੁਜਾਹ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਦੋਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਕਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਝਾਂਸਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਸਤੇ ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਤਕ ਨਿਰਵਿਘਨ ਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਧਰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਨੇ ਦੋਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਅਲ ਮੋਮਿਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਫਗਾਨ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਤਰ ਵਿੱਚ ਪਰੋ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਵਪਾਰਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦੋਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਵਾਪਸ ਮੰਗਿਆ। ਇਸ ਮੰਗ ਉੱਤੇ ਨਾਂਹ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਨੇ ਰੂਸ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਅਜਿਹੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਹਾਕਮ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ੁਜਾਹ ਨੂੰ ਮੋਹਰੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਣ ਦੀ ਚਾਲ ਖੇਡੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮਈ 1838 ਵਿੱਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੈਕਨਾਟਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਧੀ ਦਾ ਖਰੜਾ ਦੇ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਖਰੜੇ ਉੱਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਅਖੀਰ ਪ੍ਰਸਾਵਿਤ ਸੰਧੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮੁਤਾਬਕ ਬਦਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ 26 ਜੂਨ 1838 ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਉਸ ਉਪਰ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਧੀ ਤ੍ਰੈ-ਪਾਰਟੀ ਸੰਧੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਧੀ ਦੀ ਇੱਕ ਮਦ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਨੇ ਹਸਤਾਖਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣਗੀਆਂ। ਸੰਧੀ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸਹਿਮਤੀ ਉਪਰ ਦਸਤਖਤ ਹੋਏ ਉਹ ਇਹ ਸਨ (ੳ) ਸ਼ਾਹ ਸ਼ੁਜਾਹ ਅਗਰ ਕਾਬਲ ਦਾ ਹਾਕਮ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦਰਿਆ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਅਤੇ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਉਪਰ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, (ਅ) ਸ਼ਾਹ ਸ਼ੁਜਾਹ ਸਿੰਘ ਇਲਾਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, (ੲ) ਸੰਧੀ ਉਪਰ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, (ੳ) ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਹਮਲਿਆਂ ਸਮੇਂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ, (ੴ) ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਸੈਨਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਇਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ, (ਕ) ਸ਼ਾਹ ਸ਼ੁਜਾਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹੈਰਾਤ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ (ਖ) ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਸੰਧੀ ਉਪਰ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਿੰਧੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਰ ਕਿਤੇ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ੁਜਾਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕਾਬਲ ਦਾ ਹਾਕਮ ਬਣ ਵੀ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਥੇ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਬਹੁਤ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਧੁਨਿਕ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਇਸ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵੱਲ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝ ਗਏ।

ਇਸ ਸੰਧੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਹੋਰ ਵਿਗੜਨ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਫਕੀਰ ਅਜੀਜ਼ੁਦੀਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਚਲਾਕ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਸਿੱਖ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪ ਮਗਰ ਰਹਿ ਕੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਫੌਜ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੰਧੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਫੌਜਾਂ ਦੱਰਾ ਖੈਬਰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਜਾ ਕੇ ਰੁਕ ਗਈਆਂ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਿਸੇ ਕਬਾਇਲੀ ਦਸਤੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਧਰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਸਤਿਓਂ ਲੰਘਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਬਗਵਲਪੁਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਬੁਲਾਨ ਦੇ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਮਾਰਚ 1839 ਵਿੱਚ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਦੇ ਖਿਲਾਤ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਬਰਨਜ਼ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਦਾਣੇ-ਦਾਣੇ ਨੂੰ ਤਰਸਦੇ ਜੰਗਲੀ ਘਾਹ ਬੂਟੀਆਂ ਖਾਣ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ 27 ਜੂਨ 1839 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੰਧਾਰ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਜ਼ਨੀ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਬਲ ਉਪਰ ਅਗਸਤ 1840 ਵਿੱਚ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਬਲ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਦੋਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅੱਗੇ ਟਿਕ ਨਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਫਤਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਹ ਸ਼ੁਜਾਹ ਨੇ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦੀ ਬਣਾਏ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਗਾਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਬਲ ਵਿੱਚ ਇਤਨਾ ਵੱਡਾ ਕਤਲੇਆਮ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਬਲ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗ਼ੈਰ-ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਮੌਮਨਾਂ ਦਾ ਖੂਨ-ਖਰਾਬਾ ਕਰਕੇ ਤਖ਼ਤ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ੁਜਾਹ ਤਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਉਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਮਵਰ ਅਫਗਾਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੇ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ੁਜਾਹ ਕਾਬਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਉਦੋਂ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮੁਰਦੇ ਦੀ ਅਰਬੀ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਪਰ ਅਫਗਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਦਲੇ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਮੱਚਣ ਲੱਗੇ। ਲੋਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਕਾਬਲ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਇੱਕ ਬੁੱਢੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਮਿਸਟਰ ਐਫਿਨਸਟੋਨ ਦੇ ਹੱਥ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਨਵੰਬਰ 1840 ਵਿੱਚ ਕਾਬਲ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕੌਮੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਭੜਕ ਪਈ। ਸਾਰੀ ਅਫਗਾਨ ਕੌਮ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਫਗਾਨ ਗੁਰੀਲੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਚੱਪੇ-ਚੱਪੇ ਵਿੱਚ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀਆਂ ਉਪਰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇੱਕ ਸਾਹਸ ਭਰੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਫਗਾਨ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਉੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਮਿਸਟਰ ਬਰਨਜ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੜ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਦੂਜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਮਿਸਟਰ ਮੈਕਨਾਹਟਨ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨ ਲੜਾਕੂਆਂ ਨੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜ ਦਾ ਭਾਰੀ ਜਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜਰਨੈਲ ਐਲਫਿਨਸਟੋਨ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨ ਬਾਗੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਅਕਬਰ ਖਾਨ (ਦੋਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ) ਨਾਲ ਇੱਕ ਅਤਿ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਸੰਧੀ ਉਪਰ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਸੰਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਰਤਾਨਵੀ

ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਅਕਬਰ ਖਾਨ ਪਾਸ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਜਦੋਂ 6 ਜਨਵਰੀ 1842 ਨੂੰ 4000 ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 12,000 ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਰਕਾਰੀ ਅਮਲੇ ਦੇ ਆਦਮੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਕਾਬਲ ਤੋਂ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਵੱਲ ਵਾਪਸੀ ਸਫ਼ਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਉਦੋਂ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਅਤੇ ਆਸਪਾਸ ਦਾ ਨੀਮ ਪਹਾੜੀ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਇਲਾਕਾ ਭਾਰੀ ਬਰਫਬਾਰੀ ਨਾਲ ਰੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਾਫਲਾ ਪਹਾੜੀ ਅਤੇ ਦੁਰਗਮ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ, ਉਦੋਂ ਅਫਗਾਨ ਕਬਾਇਲੀ ਲੜਾਕੂਆਂ ਨੇ ਗੁਰੀਲਾ ਹਮਲੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਫਗਾਨ ਲੜਾਕੂਆਂ ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰ-ਘੇਰ ਕੇ ਮਾਰਿਆ। ਐਸੋ-ਇਸਰਤ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੌਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੈਨਿਕ ਭੁੱਖੇ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਅਫਗਾਨ ਲੜਾਕੂਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਫਤੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿਰਫ ਅੱਠ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਚ ਸਕੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਣਤੀ ਜਖਮੀ ਫੌਜੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚੇ-ਖੁਚੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਅਕਬਰ ਖਾਂ ਪਾਸ ਤੌਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਚ ਜਾਣ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤਬਾਹਕੁੰਨ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਅੰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਜਿਉਂਦਾ ਬੰਦਾ 13 ਜਨਵਰੀ 1842 ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੰਗੜੀ ਖੱਚਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮੰਗੜੇ ਦੇ ਭੇਖ ਵਿੱਚ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਤਕ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਹ ਆਦਮੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜ ਦਾ ਖੁਸ਼ਨਸੀਬ ਡਾਕਟਰ ਮਿਸਟਰ ਬ੍ਰਾਈਡਨ ਸੀ।

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਫਗਾਨ-ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜੰਗ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਜਰਨੈਲ ਮਿਸਟਰ ਐਲਫਿਨਸਟੋਨ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦੂਤ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮਾਹਰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਮਿਸਟਰ ਬਰਨਜ਼, ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਫੌਜੀ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਸਮੇਤ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਉੱਤੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ (ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ) ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਦਰਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਸ਼ਟ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਫਗਾਨ ਲੜਾਕੂਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਕਦੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿੰਧੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ੁਅਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ-ਆਬਰੂ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਘਾਣ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਗਰ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ, ਚਲਾਕ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਬੁੱਧੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼, ਪੰਜਾਬ ਦੇ 'ਅਨਪੜ੍ਹ' ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਇਤਨੇ ਵੱਡੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਜਲਾਲਤ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦੇ।

ਕੁੜੀ 'ਤੇ ਚੱਲੇ ਪੁਲਸੀਆ ਡੰਡੇ ਨੇ ਹਿਲਾਏ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ

ਜਲੰਧਰ- ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਹੱਥੀ ਕੁੜੀ 'ਤੇ ਚੱਲੇ ਪੁਲਸ ਦੇ ਡੰਡੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਮੂਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੱਲ ਤੱਕ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਨਹੀਂ ਬੱਕਦੀ ਸੀ। ਅਜੇ ਕੱਲ ਦਿ-ਹਾੜੇ ਹੋਈ ਮੋਗਾ ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਵਰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੋਹਰਾਈਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਅੱਜ ਜਦੋਂਕਿ ਇਕ ਅਬਲਾ ਨਾਲ ਪੁਲਸ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁੱਟਮਾਰ ਨੇ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਚੀਬੜੇ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਹਰ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਸ਼ਰੇਆਮ ਸੜਕ 'ਤੇ ਦੌੜ-ਦੌੜ ਕੇ ਡੰਡੇ ਮਾਰਦੇ ਪੁਲਸੀਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਸਹਿਮ

ਛਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਇਸ ਕਾਂਡ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੱਲ ਤੱਕ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉ-ਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਇਸ ਕੀਤੇ 'ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਗਲਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲਿਆ। ਦੇਰ ਸਵੇਰ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਬੇਕਸੂਰ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਦਾ ਇਹ

ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚੋਰੀ, ਡਕੈਤੀ ਅਤੇ ਗੱਤਿਆ ਦੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਕਸਰ ਮਾਸੂਮ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਹੀ ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਫੜੀ ਗਈ

ਇਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਜਵਾਨ ਨੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਬੱਖੜ ਜੜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਖੂਬ ਸੁਰਖੀਆਂ 'ਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਨਸਾ ਦਾ ਵਾਕਿਆ ਵੀ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਮਾਨਸਾ ਦੀਆਂ ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਅ
 ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼

ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼
 ਬੋਨਾਫਾਇਡ ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼
 ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪੀਲ

39180 Liberty Street, Suite 118, Fremont, CA 94538
510.796.9000 (Office), 510.796.9002 (Fax)

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਪਿਛਲੇ ਕਰੀਬ 8-10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕਮਾਨ ਮੋਤੀ ਮਹਿਲ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਅਰਸੇ ਦਰਮਿਆਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ 2002 ਤੋਂ 2007 ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਬਣਾਈ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੋਗੇ ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਲੋਕ ਹੀ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਭ ਦਾ ਠੀਕਰਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਰ ਹੀ ਫੁੱਟਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਪਤਾਨ ਹੀ ਸਾਰੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ, ਕਾਂਗਰਸ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰਗੜੇ ਲਗਾਉਣੇ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਚ ਨਿਕਲਣਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 2002 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2007 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਚੋਣ ਲੜੀ ਅਤੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਪੱਤੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਜੁਟਾਇਆ, ਪਰ ਉਹ ਮਾੜੇ ਅਤੇ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚੋਂ ਮਾਤ ਖਾ ਗਏ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2012 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕੋਈ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕੇ। ਉਹ ਇਸੇ ਭਰਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਰਹੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਉਤੇ ਚੋਟ ਕੀਤੀ, ਨਾ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਟ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਬਖੇੜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਇੱਕਜੁਟ ਰੱਖਦਿਆਂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਏ ਨੂੰ ਸਾਮਲ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਸਕੀਮਾਂ, ਸ਼ਗਨ ਸਕੀਮਾਂ ਹੋਰ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 60 ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਚੋਣ ਲੜੀ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹਰਬਾ ਵਰਤਿਆ। ਨਿਰਪੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੋਟ ਦੇਣ ਲਈ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਰੱਜ ਕੇ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੇ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੋ ਮੁਹਿੰਮ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਕਾਂਗਰਸ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕਾਟ ਪੂਰੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਨਿਸਚਿਤ ਹੀ ਉਹ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਸੀ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਕ ਤਾਕਤਵਰ ਲੀਡਰ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਗਰੁੱਪ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਚਲਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਰੁੱਸਿਆਂ ਅਤੇ ਬਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਗੜੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਵਰਗ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਾਗੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭੁਗਤਦਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਕਮਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਵੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਇਕ ਹਮਲਾਵਰ ਲੀਡਰ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਟਕਸਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਪਿਛੋਕੜ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਇਆ। ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਹਿਮ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਹਵਾ ਵੀ ਰੁਮਕੇਗੀ, ਪਰ ਚੁਣੌਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਸਥਾਪਤ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦਾ ਤੋੜ ਲੱਭੇ ਬਿਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੈ। ਬਾਜਵਾ ਇਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਲੀਡਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਮਲਾਵਰ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਅਕਸ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਧਾਇਕ ਟੁੱਟ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਪ ਚੋਣ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਜੇਕਰ ਵਧੀਆ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਿਖਾ ਸਕੀ ਤਾਂ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਪੱਕੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮਾਨ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਨਵਾਂ ਵਿਕਲਪ ਲੱਭਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਵੇਗੀ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
 e-mail: bsma54@gmail.com

Tel : 510-938-7771, Fax510-740-3520

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Ranjit Kandola ,Managing Editor
Cell : 530-315-1020, Yuba City

Kalbinder Singh, Marketing Manager
(East Cost) Cell : 508-904-9265

Buta Ram joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before , Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਲਈ ਹੈ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਗਏ ਜੋਗਿੰਦਰਪਾਲ ਜੈਨ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜਿੱਤ ਕੋਈ ਅਚੰਭੇਸ਼ਨਕ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੱਗਭੱਗ ਤੈਅ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੋਗਾ ਦੇ ਲੋਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਵੋਟ ਦੇਣਗੇ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਗਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਹੋਈ ਉਪ ਚੋਣ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕਰਾਜ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਢਾਅ ਮਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਾਸੀਏ ਤੋਂ ਹੈ, ਹੋਰ ਵੀ ਹਾਸੀਏ ਉਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਫਲ, ਬਲ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਵੋਟ ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕੁਝ ਤੋਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ, ਕੁਝ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨੂੰ ਲਲਚਾ ਕੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਚੋਣ ਉਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਜਿੰਨਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਉਤੇ ਲੀਕ ਵੱਜ ਗਈ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਨੂੰ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਮਿਲਿਆ, ਕਾਰ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਨੂੰ ਕਾਰ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸਿਉਂ ਸੂਤ ਨਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਡੰਡਾ।

ਦਰਅਸਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸਿੱਖ ਲਈ ਹੈ। ਹਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਹਨ, ਕੁਝ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਹਨ, ਕੁਝ ਦਿੱਕਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਬਾਅ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸਭ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜੇਕਰ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟ ਹੈ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ 200 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਦੋ ਸੌ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਹਨ, ਕੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਸਾਨੀ

ਨਾਲ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਣਨੀਤੀ ਉਲੀਕੋ। ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਨੂੰ ਲਾਲਚ ਦਿਓ, ਪੈਸਾ ਦਿਓ, ਨਸ਼ੇ ਦਿਓ, ਵੋਟ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ 75 ਫੀਸਦੀ ਪੱਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦਿਵਾਓ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ, ਕਾਰਾਂ ਵੰਡੀ, ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ 70 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟ ਮਿਲੇਗੀ ਹੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ 60 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੋਟ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੀਤੀ ਦੀ ਕਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੋ-ਬਾਰਾਂ ਹੋ ਗਈ। ਇਕ ਪਾਰਟੀ 1 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੂਜੀ 2 ਹਜ਼ਾਰ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਫਲ ਵੀ ਮਿਲਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਪਾਰੀ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਪਾਰੀ ਆਦਮੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਵੋਟਰ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦੇਣੀ ਹੀ ਸੀ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਉਹ ਫਲ, ਬਲ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ। ਵਪਾਰੀ ਵਰਗ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਟੈਕਸ ਚੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈਆਂ। ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਨੇਹੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵੋਟ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਇਹ ਫਾਈਲਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਵੋਟ ਮਿਲ ਗਈ ਤਾਂ ਫਾਈਲਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਕਿਉਂ ਚਾਹੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੱਚੇ ਚਿੱਠੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਧੱਕੇ ਖਾਏ,

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦੇ ਮੋਟੇ ਫਰਲਿਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਚੁਕਦਾ ਕਰੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਵਕਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਵੋਟ ਦੇਣ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭਲਾਈ ਸਮਝੀ। ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਵੋਟ ਪਈ, ਉਸ ਦਾ 20 ਫੀਸਦੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਵੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਵਪਾਰੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੋਟ ਦੇ ਕੇ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉਣ ਵਿਚ ਭਲਾਈ ਸਮਝੀ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਜੋ ਵੋਟ ਮਿਲੀ, ਉਹ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਬਕ ਬਣ ਗਈ। ਕਾਂਗਰਸ ਬੇਸ਼ੱਕ ਹਾਰੀ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਲ-ਬਦਲੀ ਕਰਕੇ ਆਏ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ-ਜਲਦੀ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਸ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਦਲ ਬਦਲੀ ਕਰਵਾਏਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਕਰਵਾਏਗਾ ਵੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪੱਕੀ ਕਰਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਇੱਕਜੁਟਤਾ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਅ ਲਈ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵੋਟਰ ਅਣਜਾਣ ਅਤੇ ਨਿਤਾਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਤ-ਹਾਰ ਹੁੰਦੀ ਕਿਵੇਂ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਫਲ, ਬਲ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਸਟਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਚਲਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਰੱਜ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੱਜ ਕੇ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ

Sinder Singh Pasiana
 (Advocate)
 Email - sindersingh2009@gmail.com
 (91-99141-08502 M)

ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮਹਿੰਗੀ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਵੱਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਰਾਜੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨੀਤੀ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਅਪਣਾ ਲਈ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਟਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਦਿੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੇ ਵੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਟਕਰਾਅ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਉਸ ਵਕਤ ਫਲ, ਬਲ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਸੱਤਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਖੋਹ ਲੈਂਦੀ ਸੀ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਦਰੁੱਸਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਓ, ਚੋਰ-ਮੋਰੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਰੋ। ਸਿੱਧੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਬਚੋ, ਆਪਣੇ ਵਰਕਾਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿਓ। ਠੇਕੇ, ਦਲਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ, (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ਤੇ)

ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ - ਰਿਸ਼ੀ ਕੁਮਾਰ ਨਾਗਰ

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 24 ਜੁਲਾਈ, 2000 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕਿਆ 8500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਈ, 1997 ਵਿੱਚ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਤਤਕਾਲੀ ਸਵਰਗੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕਿਹੜੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਆਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪੀ-ਪੀ ਕੇ ਕੋਸਦੀ ਹੈ? ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖਰਚਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜੁਆਇੰਟ ਸੈਕਟਰੀ ਡਾ. ਆਰ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਜਨਰਲ (ਏ ਐਂਡ ਏ) ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਚੀਫ ਸੈਕਟਰੀ ਆਰ.ਐਸ ਮਾਨ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1984-85 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1993-94 ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਿਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਉਤੇ ਆਏ ਖਰਚੇ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਸਪੈਸ਼ਲ ਟਰਮ ਲੋਨ' ਦੀ ਕੋਈ ਕਿਸ਼ਤ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਦੀ ਕੋਈ ਕਿਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 10ਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉੱਪਰ ਮੂਲ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਪਈ ਰਕਮ ਜਿਹੜੀ ਕਿ 495.21 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਨ 1995 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2000 ਤਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 2917.89 ਕਰੋੜ

ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਮੂਲ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਇਸ 'ਸਪੈਸ਼ਲ ਟਰਮ ਲੋਨ' ਦੀ ਮੂਲ ਰਕਮ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇਗੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਲਾਹਾ ਅਤੇ ਸਿਹਰਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਹਿਰਦਤਾ ਵਾਲਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰਨ 1984 ਤੋਂ 1994 ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 5799.92 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਬਕਾਇਆ ਪਈਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੀ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਿੱਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਇਹੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਸਮੁੱਚਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੀ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸੱਚਾਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵੱਲ ਵੀ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਰ 31 ਮਾਰਚ, 2000 ਤਕ 'ਸਪੈਸ਼ਲ ਟਰਮ ਲੋਨ' ਦਾ 3772 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੂਲ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੀ. ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ, ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਅਤੇ 10ਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 3413.11 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਬਚੀ 3772 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਮਈ 2000 ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ।

11ਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ 'ਸਪੈਸ਼ਲ ਟਰਮ ਲੋਨ' ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕੀਤਾ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਲਿਮਿਟ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੂਜੇ ਸਾਲ 1500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਲ ਸੇਵਿੰਗਜ਼ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਦੇ ਵਿਵਜ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਖੱਕ-ਹਾਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ 400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲ ਜਾਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਛੋਟੀਆਂ ਬੱਚਤਾਂ ਤੋਂ ਜਿੰਨੀ ਰਕਮ ਆਉਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੂਨ, 2012 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ ਨੇ ਖੁਦ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਰਚ, 2013 ਤਕ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ 87,518 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਾਰਚ, 2012 ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ 78,236 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨੀ ਦਾ 31.51 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਚਾਲੂ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਉਧਾਰ ਦੀ ਰਕਮ 13204 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ 3606 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੂਲ ਰਾਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਅਤੇ 6662 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਆਜ ਵਜੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸਿਰਫ 2936 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਬਚਣਗੇ।

ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਧਾਰ ਚੁੱਕੀ ਰਕਮ ਦਾ 80 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਜੇ ਕਿਸ਼ਤਾਂ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ਤੇ)

ਪਾਰਸ ਵਰਗੇ ਹੋਣ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਜੈਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਤੌਖਲੇ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਮੰਡ
ਗਰਕ ਰਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਪੜਾਅ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਅੱਗੇ ਸਿੱਧੇ ਖਲੋ ਕੇ ਆਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਬਸ, ਹੁਣ ਹੋਰ ਨਹੀਂ!' ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਲਲਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਅਤੇ ਕੱਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਸ਼ਨ, ਮੇਲੇ ਅਤੇ ਡਰਾਮੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਪੀ-ਭੈਣ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਅਜੇ ਜਿਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਂਗ ਸੋਚਿਆ। ਇਹੀ ਅਹਿਸਾਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪੀ ਮਲਾਲਾ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੇ ਹਲੁਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਫ਼ ਅਰਥ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਿਘਾਰ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਬਲੀ ਲੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਘਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੋਂ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਲੋਕ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਖੁਦ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰ ਪਏ ਹਨ।

ਸਾਡੀ ਬਹਾਦਰ ਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਵਗ ਤੁਰੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਸਦਕਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਕਰਤਬ ਵਿਖਾਏ ਪਰ ਅਸਲ ਮੁੱਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਮੀ ਹੀ ਹਰ ਸਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੇਸ ਬਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਇੱਕ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ 'ਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਿਨੌਣੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸਾਲ 2009 ਤੋਂ 2011 ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਛਿਆਹਨ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੇਸ ਬਾਣਿਆਂ 'ਚ ਦਰਜ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਦਸ ਫ਼ੀਸਦੀ ਮੁਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ। ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਤੇ ਹਾਕਮ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਬਣਾ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਗੈਰਰੇਪ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹੋਣ ਤੇ ਕਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਕੂਮਤੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਦਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਬਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਅਛੂਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵੀ ਮਾੜਾ ਹਾਲ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਜੁਰਮਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੁੰਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੁਣ ਜਿੰਨੀ ਸਰਗਰਮੀ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਸਦਕਾ ਫੜੀ ਹੈ, ਇੰਨੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਫੜੀ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਏਨਾ ਕੁਝ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਅਜਿਹੇ ਕੁਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ, ਕਾਨੂੰਨ, ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਡਰ-ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਬਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਅਜਿਹੇ ਕੁਕਰਮੀਆਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰ ਬਚ ਨਿਕਲਣਗੇ ਤਾਂ ਡਰ ਹੋਵੇਗਾ ਵੀ ਕਿਵੇਂ? ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਡਰ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਸਭ ਪਿੱਛੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਲਾਇਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਰਕਾਰ, ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਕਤਲ, ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ, ਚੋਰੀਆਂ, ਡਾਕਿਆਂ, ਅਗਵਾ ਅਤੇ ਘਪਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਕਿਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜੁਰਮ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਵਸਥਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਔਖੀ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਤੰਦ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੀ ਤਾਣੀ ਉਲਝੀ ਹੋਈ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵੱਡੇ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੁਲੀਸ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਹਾਰਕ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਖੁਦ ਹੀ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਦਖ਼ਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੁਣ ਸੁਹਿਰਦ ਮਿਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਾਇਆ, ਤਾਕਤ ਤੇ ਹਉਮੈ ਦਾ ਜੋੜ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਲਹਿਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਲਾਤਕਾਰ ਵਰਗੇ ਜੁਰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਨਕੇਲ ਕੱਸਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸਖ਼ਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੌਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਜੋ ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤਕ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰੋਤੀਆਂ ਮੰਗਣ, ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਚੋਰ, ਡਾਕੂ, ਲੁਟੇਰੇ, ਵੱਡੇ ਠੱਗ, ਘਪਲੇਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧੀਆਂ, ਦੰਗੇ ਭੜਕਾਉਣ ਲਈ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਿਸ਼ਕਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ, ਫਸਾਦਾਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਕੁਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਨਸਰਾਂ, ਕਾਤਲ ਅਤੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ, ਸਭ ਲਈ ਮਿਸਾਲੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜ਼ਰਾਇਮਪੇਸ਼ਾ ਲਈ ਡਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਘੋਰਾ ਵੱਡਾ ਕਰਨਾ ਸਮਾਜਿਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਹੌਲੇ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਜੁਰਮ ਦਾ ਬੀਜ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਜੁਰਮਾਂ ਦੇ ਵਧਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਰਗੇ ਸਮੂਹਿਕ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ, ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ, ਚੋਰਾਂ, ਡਾਕੂਆਂ, ਕਾਤਲਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਘਪਲੇਬਾਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਰਹਿਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵਜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈ, ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਲਈ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਕਾਇਮ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਮੀਡੀਆ (ਅਖਬਾਰਾਂ-ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ) ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਵੀ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਗਲਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂ ਨੰਗੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। 'ਲੋਕ ਕਟਹਿਰਾ' ਵਰਗਾ ਕਾਲਮ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਨ ਮੁਜਰਮਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿੱਚ ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਉੱਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਘੱਤਮ ਚੌਧਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟੰਗ ਅੜਾਊ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਨੈਤਿਕ ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਾੜਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ, ਕੀ ਸਾਡੇ ਮੌਜੂਦਾ ਆਗੂ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਇਛੁਕ ਹਨ? ਇਹ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹਿਲਜੁਲ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰੌਲਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 'ਸਭ ਔਛਾ' ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੱਗਦੀ ਵਾਹ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਮੁਲਕ ਦਾ ਸਾਵਾਂ ਵਿਕਾਸ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣਾ ਵੀ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਕੋਈ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਸ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲਾਭ ਉਪਰਲੀ ਅਮੀਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਔਖੀ ਅਬਾਦੀ ਅਜੇ ਤਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗਰੀਬਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਜਾਪ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਨਿਰਦਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਾਤੀਵਾਦ, ਇਲਾਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂਵਾਦ ਘਟਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਚੰਗਾ ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਉੱਚ ਵਿੱਦਿਆ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗਰੀਬ ਤੇ ਹੇਠਲੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਚ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ-ਅਰਬਾਂ ਦੇ ਘਪਲਿਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਬਦਸੂਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਬਾਣੀ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਖ਼ਤਾਈ ਕਰਨ ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਲਈ ਲੜਨ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤਕਰੀਬਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਰਾਜ ਭਾਗ ਮਾਨਣ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਏਨਾ ਨਿਘਾਰ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨਾ ਸਾਡੇ ਇੱਥੇ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ, ਸਿਆਣੇ, ਦਲੇਰ, ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ, ਚੰਗੇ, ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਕਦਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਲੀਡਰਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਭੁੱਖਿਆਂ, ਦੁਖੀਆਂ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਦਰਦ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਵੇਖਣ ਸੁਣਨ ਤਾਂ ਖੂਨ ਖੌਲੇ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਮਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਦੀ ਘੜੀ ਹੈ।

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਛੀਵਾੜਾ
ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਲੇ ਵਿਧਾਇਕ ਜੋਗਿੰਦਰਪਾਲ ਜੈਨ ਮੁੜ ਫੜਵਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਫੜਵਾ ਜੈਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਮੋਗਾ ਸੀਟ ਲਈ ਚੋਣ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕਿਆਸ-ਅਰਾਈਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਫਰਕ ਬਸ ਏਨਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਤ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ 3 ਤੋਂ 4 ਹਜ਼ਾਰ ਤਕ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ 18845 ਦੇ ਵੱਡੇ ਅੰਤਰ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਇਕ ਜੈਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦਲਬਦਲੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੀਲਾ ਬਣੇਗੀ, ਉੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਵੇਗੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਕਿਧਰੇ ਸੱਤਾ ਦੀ ਚਕਾਚੌਧ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਸੋਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਚੋਣ ਨੇ ਨਤੀਜੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਲੜਾਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿਕਤਮਬਾਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਚੰਬਾ ਹੈ ਕਿ ਈਮਾਨਦਾਰ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ?

ਜੈਨ ਦੀ ਮੁੜ ਵਿਧਾਇਕ ਵਜੋਂ ਜਿੱਤ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੋਗਾ ਵਿਧਾਇਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਨੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਜੈਨ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਸਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸੁਭ ਸ਼ਗਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੇ। ਜੈਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਮਾੜਾ ਸ਼ਗਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜਾਂ 'ਤੇ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਲਟਕ ਗਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਅਗਲੀ ਮਾੜੀ ਖ਼ਬਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿੱਤੇ ਹੋਏ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਈਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਬੇੜੀ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਧਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਬੇਗਾਨੇ ਬਣਨ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੋਈ ਦੁੱਖਦਾਈ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਧਾਇਕ ਜੈਨ ਦੀ ਦਲ ਬਦਲੀ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਰਾਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਮੋਗਾ ਦੀ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਸਾਇਦ ਭੁੱਲ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਾਲ 2002-2007 ਦੇ ਰਾਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਗੱਠਜੋੜ ਭਾਈਵਾਲ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਫਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੇ ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਚੋਣ ਦੀ ਨੌਬਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ।

ਜੈਨ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਸਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਡੇ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਹੌਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਸੂਚਕ ਬਣੇਗੀ। ਮਸਲਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ

ਦਲ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਣਗੇ। ਚਾਹੇ ਮੋਗਾ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਚੋਣ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਡਿੱਕ-ਡੌਲੇ ਖਾਂਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਬੋਝ ਪਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਧਨ ਅਤੇ ਬਾਹੂਬਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਵਰਤਾਰਾ ਵੀ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਅਤੇ ਸੁਲਝੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਸੁਝਵਾਨ ਲੋਕ ਮੋਗਾ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਜੋਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਚੋਣਾਂ ਏਨੀਆਂ ਨਿੱਠ ਕੇ ਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਤੇ ਕਾਬਜ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਗਾ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤਣਾ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਖ਼ਬਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਕੋਈ ਸੁਭ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਚੂਰ ਆਗੂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਖ਼ਤਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮਿਸਾਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਵਿੱਚ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ.ਜੀ. ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਤੋਂ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੱਤ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਚੂਰ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਜੈਨ ਦੀ ਇਸ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡਾ ਭਰਮ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਖਾਲੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਵਧਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਕੱਲੀ ਮੋਗਾ ਚੋਣ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਭਾਰ 70 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਟੱਪ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਚੋਣਾਂ ਆ ਪਈਆਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਹਿਣੇ ਹੀ ਕੀ। ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇਕਰ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਸੱਤਾ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਧਾਇਕ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪਾ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਚੋਣ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਖਰਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਅਕਾਲੀ ਜੋਗਿੰਦਰਪਾਲ ਜੈਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੂਜੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਜੋ ਕਿ ਟਕਸਾਲੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣਾ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁੱਲ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੇਕਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰੌੜ ਆਗੂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਾ ਨਿਭਾਅ ਸਕੇ ਤਾਂ ਵਰਤਮਾਨ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਰਹੇਗਾ ਪਰ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨਹੀਂ ਆਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ

ਮੋੜਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਕਿੱਥੋਂ ਤੋ ਕਿਵੇਂ ਕਿਆਸੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁਆਫ਼ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਕਰਜ਼ਾ ਫਿਰ ਇਸ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੜਤੀ ਅਤੇ ਉਡਣ-ਖਟੋਲੇ ਉੱਤੇ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮਲੇ-ਫੈਲੇ ਦੇ ਅਥਾਹ ਖਰਚੇ, ਮੁੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਫੌਜ ਉੱਪਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਅਨੁ ਖਰਚਾ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਮੜ੍ਹ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਭਲਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵੇਲੇ 150 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਹਾਇਕ, ਉਪ ਅਤੇ ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਹੈ? ਕੀ ਸੂਬਾ ਅਜਿਹੇ ਬੇਲੋੜੇ ਖਰਚੇ ਸਹਾਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ? ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ, ਫਜ਼ੂਲ ਅਤੇ ਅਣਉਤਪਾਦਕ ਖਰਚੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਲਈ ਹੈ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਰੱਜ ਕੇ ਪੈਸਾ ਕਮਾਓ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਝੋਕ ਕੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰੋ। ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਸਿਹਰਾ ਲਓ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਸਿਰ ਠੀਕਰਾ ਭੰਨ ਦਿਓ। ਰੱਜ ਕੇ ਰਾਹਤਾਂ ਅਤੇ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਵੰਡੋ, ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਮੰਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਵਿਗੜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਗੜਨ ਦਿਓ, ਕਰਜ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹਨ ਦਿਓ। ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚੋ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਓ, ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਦਿਓ, ਉਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਗੱਛੇ ਵੰਡੋ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਸ ਨੀਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਾਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ, ਤੇਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ, ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ

ਨਾਲ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਾਇਦੇ ਦੇ ਧੰਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਨੀਤੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਰੱਜ ਕੇ ਪੈਸਾ ਕਮਾਓ, ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਜ ਕੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰੋ, ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਬਣੋ ਰਹੋ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਨਿਰ-ੰਤਰ ਪਿੱਛੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ, ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਕਬਾੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਆ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਹਾਸ਼ੀਏ ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ

ਹੈ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਮਾਤਰ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਹਰਲਾ ਵਪਾਰੀ ਇੱਥੇ ਪੈਸਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਰੌਲਾ ਹੀ ਰੌਲਾ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨਾਲ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਪਰ ਲੋਕਰਾਜੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਕਰਤੱਬ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣਾ ਹਰੇਕ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਲੱਕ ਤੋੜ ਰਹੇ ਨੇ ਖਰਚੀਲੇ ਵਿਆਹ

Balbir Singh M.A. Tel : 510-938-7771

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸੋਚ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕਦਮ ਪੰਜਾਬ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੋ, ਉਥੇ ਦੇ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਸੋਚ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਪੰਜਾਬ, ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਵਾਂਗ ਕੁਝ ਹੀ ਹੱਛਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਦਿਨੇ ਜਾਂ ਰਾਤੀ ਸੁੱਤੇ ਜਾਂ ਜਾਗਦੇ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਥੇ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦਿਲ ਲੁਆ ਵਰਗੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਠੰਡੀ ਠਾਰ ਹਵਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਬਿਲਕੁਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗਾ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਅਸੀਂ ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮਨਾਈ। ਉਸ ਵਿਚ 'ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਇਕ ਟੋਲੇ' ਵੱਲੋਂ ਮੈਂਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਿਵਾਜਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਦਰਾਤ ਬਾਰੇ, ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਬਾਰੇ, ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਬਾਰੇ, ਮੰਦਰਾਂ ਬਾਰੇ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ, ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ, ਲੱਚਰ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਲੱਚਰ ਗਾਇਕਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਕਲਮ ਘਸਾਈ ਕਰੋ।

ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲਿਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਭਰਾ-ਭੈਣਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਉਹ ਲਿਖ ਸਕੀਏ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇੱਥੋਂ ਜਾ ਕੇ ਬਦਲ ਸਕੀਏ ਤੇ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕੀਏ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਗਰਕਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੱਤਣ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਸੀਂ ਧਰਾਤਲ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀਰ ਭੈਣ ਨੂੰ ਮੋੜ ਸਕੀਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅੱਜ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਦੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਈ ਕਈ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ ਹਨ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 12 ਹਜ਼ਾਰ 8 ਸੌ ਪਿੰਡ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਰਲਾ ਕੇ ਇੰਨੀ ਕੁ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪਈ? ਅਸੀਂ ਹੁਣੇ ਹਾਲੇ 1985-90 ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖੇ ਹਨ ਤੇ ਬਰਾਤ ਘਰ ਆਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਮਿਲਣੀ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸ਼ਬਦ ਰਾਗੀ ਸੱਜਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ 'ਹਮ ਘਰ ਸਾਜਨ ਆਏ'।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਰੋਣਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਮਿਲਣੀ ਹੋਣੀ ਤੇ ਇੰਨੇ ਅਦਬ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਟੁੱਟ ਹੀ ਨਾ ਸਕਣ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਲਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਾਤੀਆਂ

ਨੂੰ ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਤੇ ਹਾਸੇ ਠੱਠੇ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਨੇ ਤੇ ਸਭ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣ ਵਰਗੀਆਂ ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਕਦੇ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਉਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਵਾਇਤ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਉਦੋਂ ਉਦਾਸੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿੰਦੀਆਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਖੁਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਫੁੱਫੜਾ ਆਂ, ਤਾਂ ਵੀ ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ।

ਉਹ ਵਿਆਹ ਮਗਰੋਂ ਆਈ ਜੰਝ ਦੀ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਖਾਤਰ ਕਰਨੀ ਪ੍ਰਗਟੇ ਸਮਝ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਸਾਹਮਣੇ ਹਰ ਖਾਹਿਸ਼ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ, ਜੇ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਲੈ ਕੇ ਪਰੋਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਰਾਤੀ ਤਾਂ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਜਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਣਾ ਕਿ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੀ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।

ਘਰ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸੇ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿ ਸਾਡੀ ਲੜਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਆਹੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਿਸੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਖਾਤਰਦਾਰੀ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਨਾ ਪਾਉਣਾ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਸਾਡੀ ਧੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਸਹੁਰੇ ਜਾ ਕੇ ਕੋਈ

ਮਿਹਣਾ ਨਾ ਮਾਰ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੋਈ ਟਿਚਕਰ ਨਾ ਕਰੇ ਕਿ ਤੇਰੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਰੱਜ ਕੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਲੜਕੀ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਖ ਦੀ ਖਬਰ ਹੀ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਦਿਆਂ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਜਿੱਥੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਉਥੇ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਵਿਆਹ ਦੇ ਹਾਲਾਂ' ਯਾਨਿ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ।

ਇੰਨੀ ਹਨੇਰੀ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ-ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਪੈਲੇਸਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਤਬਾਹੀ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਜੋ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਲਈ ਸਿਹਰੇ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੌਮ ਹੈ, ਨੂੰ ਅੱਜ ਘੁਣ ਵਾਂਗ ਇਹ ਹਾਲਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਅਗਲੀਆਂ ਕਈ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੇ ਤੇ ਟਕੇ-ਟਕੇ ਦੇ ਗਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਲੱਚਰਤਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਤੇ ਲਿਖਾਂਗਾ- ਸਾਬ ਦੀ ਤਾਂਘ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ।

ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਹਾਦਸੇ ਨੇ ਬੁੜਾਏ ਕਈ ਘਰਾਂ ਦੇ ਚਿਰਾਗ, 13 ਬੱਚੇ ਮਾਰੇ ਗਏ

ਜਲੰਧਰ- ਜਲੰਧਰ-ਨਕੋਦਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਗੋਹੀਰ ਨੇੜੇ ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਉਤੇ ਇੱਟਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੇ ਹੋਏ ਟਰੱਕ ਦੀ ਹੋਈ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਟੱਕਰ ਕਾਰਨ 13 ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜਦਕਿ 8 ਬੱਚੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 6 ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਬੱਚੇ ਮੁੱਢਾਂ ਤੇ ਤਲਵੰਡੀ ਭਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਬੱਚੇ ਅਕਾਲ ਅਕੈਡਮੀ ਬੋਪਾਰਾਏ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ 9 ਲੜਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 4 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 10 ਸਾਲ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਾਦਸਾ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ 7.45 ਵਜੇ ਉਦੋਂ ਵਾਪਰਿਆ ਜਦੋਂ ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਪਿੰਡ ਤਲਵੰਡੀ ਭਰੇ ਅਤੇ ਮੁੱਢਾਂ ਤੋਂ 24 ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੱਸ ਜਦੋਂ ਗੋਹੀਰ ਪਿੰਡ ਟੱਪੀ ਤਾਂ ਹਲਕੇ ਜਿਹੇ ਮੋੜ 'ਤੇ ਇਹ ਨਕੋਦਰ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਵੱਲ ਆ ਰਹੇ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਲੱਦੇ ਟਰੱਕ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਈ। ਹਾਦਸੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਅੱਜ ਧੁੰਦ ਵੀ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਖਬਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਗੋਹੀਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਬਾਏ ਛੱਡ ਕੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਵੱਲ ਦੌੜੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ। ਬੱਸ ਇੰਨੇ ਭਿਆਨਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਢਾਂਚਾ ਹੀ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗਈ ਤੇ ਆਖਰ ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ। ਹਾਦਸੇ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਪਰਦਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਜਗਬੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਕੋਦਰ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਮੁੱਢਾਂ ਆਪਣੇ ਤਾਏ ਨਾਲ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਟਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੇ ਉਸ ਟਰੱਕ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਪਿੱਛੇ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾਇਆ ਸੀ। ਜਗਬੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟੱਕਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਨੂੰ ਟਰੱਕ ਦੂਰ ਤੱਕ ਘੜੀਸ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਬੱਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਨਵਦੀਪ ਵੀ ਸਵਾਰ

ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਝਰੀਟ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਜਗਬੀਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਥੋਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਕੁਝ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਕੋਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜਿਆ। ਨਕੋਦਰ ਬਾਣੇ ਦੇ ਐਸਐਚਓ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਲੀਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਉਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼ਰੁਤੀ ਸਿੰਘ, ਐਸਐਸਪੀ ਯੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ 7 ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬੱਸ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਮੌਤ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਦੀ 7ਵੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜੀ

ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣਨਾ ਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਆਦਿ ਅੰਬੈਸੀ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਆ-ਜਾ ਸਕਣ। ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ

ਲੈਣ ਲਈ ਰਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਗੀ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ, ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ 'ਨਾਪਾ' ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਅਸਾਇਲਮ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਅਤੇ ਤਕਲੀਫਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਪੰਜ ਸਨਮਾਨ ਇਹਨਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਬੜਾ ਹੀ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ

ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਦੀ ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਤੋੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਬਣਾਉਣਾ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਵੀ ਖਬਰ ਕਿਸੇ ਸੱਜਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਲਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੇ।

'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਦੀ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਾਡਾ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ 'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਅਖਬਾਰ ਉਤੇ ਸਫਲਤਾ

ਦੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ। ਰੰਗ-ਰੰਗ ਪ੍ਰੋ-ਗਰਾਮ ਵਿਚ ਦਵਿੰਦਰ ਹੋਠੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਅੰਗ ਸੁਣਾ ਕੇ ਆਏ

ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾ ਹਸਾ ਕੇ ਢਿੱਡੀ ਪੀੜਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਮੰਗਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੰਗਾ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗੀਤ ਗਾਏ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੂਫੀ-ਆਨਾ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਜੋਹਰ ਦਿਖਾਏ। ਮਗਰੋਂ ਸੰਗੀਤ ਗਰੁੱਪ ਆਫ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ, ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਦੁਲੇਹ ਨੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਉਹ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹੇ ਕਿ ਆਏ ਸਾਰੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗਦਗਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਗਾਇਕੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਰੰਗ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਉਹ ਰੰਗ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਸੀ,

ਉਹ ਹਰ ਰੰਗ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਤੇ ਆਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨੋਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗਾਉਣ ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਗਰੁੱਪ ਆਫ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਰਸ ਦੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਇਕ ਜੇਕਰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਪਵੇ। ਆਖਿਰ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ. ਵੱਲੋਂ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ 7ਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਰੇ ਬਿਜਨਸ ਵਾਲੇ ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

Law Offices of Ashwani Bhakhri ALL YOUR LEGAL MATTERS

- LET US HELP YOU WITH
* Appellate Law * Bankruptcy * Business Law
* Child Custody * Complex Litigation * Consumer Law * Contracts * Criminal Law * Contracts
* Criminal Law * Divorce * Elder Law * Family Law * Immigration * Medical Malpractice
* Personal Injury * Real Estate Law * Trusts and Estates * Wills and Probate * More...

Ashwani Bhakhri

Venu Bhakhri

Contact us, for a professional consultation!

Corey, Luzaich, Pliska, de Ghetaldi & Nastari LLP
700 El Camino Real, PO Box 669
Ph: 650-871-5666
Fax: 650-871-4144
Email: clpnd@coreylaw.com
www.coreylaw.com
Law Offices of Ashwani Bhakhri
1299-Old Bayshore Highway
Burlingame, CA 94010
Ph: 650-685-6334
Fax: 650-685-6351
Email: info@bhakhirlawfirm.com
www.bhakhirlawfirm.com

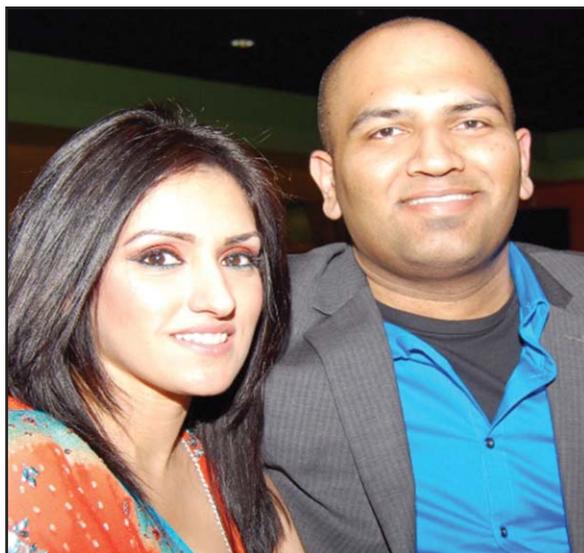
ਪਰਦੇਸ਼ ਟਾਇਮਜ਼ ਦੀ 7ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ- ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਬਾਨੀ

ਪਰਦੇਸ਼ ਟਾਇਮਜ਼ ਦੀ 7ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ- ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਬਾਨੀ

ਪਰਦੇਸ਼ ਟਾਇਮਜ਼ ਦੀ 7ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ- ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਬਾਨੀ

ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਦੀ 7ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ- ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਬਾਨੀ

ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਰਹੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਾਜਨੀਤੀ

- ਕੇ.ਸੀ. ਸ਼ਰਮਾ

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਾਡੇ ਛੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਫਿਰਕੂ-ਭਰਾਮਾਰੂ ਜੰਗਾਂ, ਇਲਾਕਾਵਾਦ, ਅਤਿਵਾਦ, ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ, ਕਤਲੋਗਾਰਤ, ਗੋਲੀਬਾਰੀ, ਉਧਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਜਬਰ-ਜਨਾਹਾਂ ਜਿਹੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦਾ ਅੱਧ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਮਹਿੰਗਾਈ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਗੁੱਲੀ-ਕੁੱਲੀ-ਜੁੱਲੀ ਦੀ ਬੁੜ੍ਹ ਅਤੇ ਲਾਇਲਾਜ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਨਰਕੀ ਜੀਵਨ ਭੋਗਣ ਲਈ ਬੇਬੱਧ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਮਨਮੋਹਕ ਲਾਰੇਬਾਜ਼ੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਮਗਰੋਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗੂਠਾ ਹੀ ਵਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ, ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤਕ ਸਥਾਨਕ, ਪ੍ਰਾਂਤਕ, ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਤਕ ਦੇ ਆਗੂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਧਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਜਸੀ ਵਾਂਞੇ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਆਗੂ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਸੇ ਹੋਏ ਦਿਖਦੇ ਹਨ। ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਨੂੰ ਠਿੱਠ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਢੀਠ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੌਮੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰੇ ਹੜਪਣ, ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਗਰਾਂਟਾਂ ਗੁਟਕਣ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਲਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਠੋਕੇਦਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਦੇ ਘਪਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਜਾਂ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਸਮੂਹਿਕ ਭਲੇ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰ ਕੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ-ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਖੁਭ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਾਹ ਰਾਹ ਤੋਂ ਭਟਕਣ ਉਪਰੰਤ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਖਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗਦੀ ਹੀ ਡਿੱਗਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਆਗੂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਟੋਏ ਵੱਲ ਧੱਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ, ਧਰਮ, ਉਦਯੋਗ, ਵਪਾਰ, ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਨਿਘਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਧਸਣ ਕਾਰਨ ਸਾਰਾ ਕਿਰਤੀ ਵਰਗ ਖੁਰਾਕ, ਸਿੱਖਿਆ, ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਿਹੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਹੰਢ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਰਨ ਸਮਾਜ ਉਸਾਰੂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਸਹਿਚਾਰ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਤੋਂ ਵੀ ਸੱਖਣਾ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਧਾਲਿਆਂ, ਸੀਨਾ-ਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ, ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆਵਾਂ, ਦਹਿਜ-ਕਤਲਾਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਕਦਰੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਵੀ ਧਰਮ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿਆਖਿਆ 'ਕਰਤੱਵ ਪਾਲਣ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ' ਵਾਲੇ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਕੇਵਲ ਬਾਹਰੀ ਦਿਖਾਵਿਆਂ, ਬਾਣਿਆਂ, ਪਹਿਰਾਇਆਂ ਅਤੇ ਪਖੰਡਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸਿਮਟ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਧਰਮ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਜ਼ਖੀਰੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਚੋਜਾਂ ਦੀ ਬਸਤ ਬਣ ਕੇ ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ, ਸੰਤਾਂ-ਮਹੰਤਾਂ, ਪੰਡਤਾਂ-ਪੁਜਾਰੀਆਂ, ਭਾਈਆਂ, ਮੌਲਵੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਦਰੀਆਂ ਦੇ ਰਸਮੀ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਦੀ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਰਾਹੀਂ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਭਰਮਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਫਿਰਕੂ, ਧਾਰਮਿਕ ਮਤ-ਮਤਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਠੋਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪੁਜਾ-ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਘਾਟਾਂ-ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਰਲਗੱਡ ਕਰ ਕੇ ਪੁਜਾ-ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ-ਜਾਗਦੇ ਭਗਵਾਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਧਰਮ ਜਿਹੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਕੀਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਕਮਾਈ ਅਤੇ ਰਾਜਸੱਤਾ ਹਥਿਆਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿਉਂਦੇ-ਜਾਗਦੇ ਭਗਵਾਨਾਂ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ-ਲੱਖਾਂ ਵਿਚੋਲੇ ਕਰੋੜਾਂ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਤਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸਵੰਧ ਦੇ ਕੇ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਲੋਕ ਇਸ ਧਨ ਨਾਲ ਸਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਮਾਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਦਾਰੇ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ-ਚਾਰ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਸਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮਗਰੋਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਉਦਯੋਗਿਕ, ਵਪਾਰਕ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਰੇ, ਚਿੱਟੇ, ਪੀਲੇ ਅਤੇ ਨੀਲੇ ਇਨਕਲਾਬਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭੁੱਖਾ, ਨੰਗਾ, ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ, ਅਨਪੜ੍ਹ-ਜਾਹਲ, ਨਸ਼ੇੜੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਦੀ ਭੱਠੀ ਵਿੱਚ ਪਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਪਸਾਰ ਅਤੇ ਘਟ ਰਹੀ ਕੀਮਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਢੀਆਂ ਜੋਗੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਕਿਰਤੀ ਵਰਗ ਦਾ ਲੋਕ ਤੋੜ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕਾਲੇ ਧਨ ਕੁਬੇਰਾਂ, ਜ਼ਖੀਰੇਬਾਜ਼ਾਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਆਗੂਆਂ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਸਮਗਲਰਾਂ ਅਤੇ ਚੋਰਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੌ-ਬਾਹਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦ-ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਡੀਜ਼ਲ, ਪੈਟਰੋਲ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ, ਦਵਾਈਆਂ, ਪੜ੍ਹਾਈ, ਦਾਲਾਂ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਦੁਜੀਆਂ

ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਖੁਰਾਕ ਸਬੰਧੀ ਵਸਤਾਂ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ-ਵੱਸ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ-ਖੇਡ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦੇਸੀ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹਾਊਸਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ, ਚਹੂੰ-ਮਾਰਗੀ ਸੜਕਾਂ, ਫੁਟਕਲ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਡੀ.ਆਈ. ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ-ਖੇਡ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ, ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਮਾਲ-ਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਧਨੀ ਵਰਗ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸਦਾ ਲਈ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਧੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ, ਸਰੋਤਾਂ, ਖਾਣਾਂ, ਜੰਗਲਾਂ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦੀ ਥਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ-ਜਗੀਰ, ਨਿੱਜੀ ਉਦਯੋਗਿਕ-ਵਪਾਰਕ ਪੇਸ਼ਾ ਜਾਂ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਬਹੁ-ਰੂਪੀਆ ਗੋਰਖਧੰਦਾ ਹੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਗਲੀਆਂ 'ਤੇ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਤਕ, ਖੇਤਰੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਖਾਨਦਾਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ-ਨੂੰਹਾਂ, ਧੀ-ਜਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੰਨਿਆਕੁਮਾਰੀ ਤਕ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦ ਤਕ ਸੈਂਕੜੇ ਖਾਨਦਾਨੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਰਿਵਾਰ ਇਸ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ-ਜਾਗਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ।

ਸਾਰੇ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਰਾਜਸੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਡੰਡੇ ਉੱਤੇ ਪੈਰ ਜਮਾ ਲਿਆ, ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਣਾ ਅਸੰਭਵ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਉਹ ਹੋਰ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੱਥਕੰਡਾ ਵਰਤ ਕੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਪਾਇਦਾਨਾਂ ਤਕ ਜ਼ਰੂਰ ਅੱਪੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਹਾਂਪ੍ਰਭੂਆਂ ਨੂੰ ਵਰਚਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਖਾਵੇ ਲਈ ਕਾਲਾ ਧਨ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਵਹਾਉਣ, ਆਤਮ-ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਆ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਘਪਲਿਆਂ, ਘੁਟਾਲਿਆਂ, ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ, ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ, ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਛੁਪਾਏ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਉਦਯੋਗਿਕ-ਵਪਾਰਕ ਵਸੀਲਿਆਂ, ਕਲੋਨੀਆਂ, ਸਹਿਰੀ ਮਾਰਕੀਟਾਂ, ਕੰਪਨੀਆਂ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰਾਂ, ਹੋਟਲਾਂ, ਰਿਜ਼ੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ-ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਕੀਆਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਪੈਰ ਚੁੰਮਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਸਭ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਅ ਹਜ਼ੂਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਬਣ ਕੇ ਸ਼ਾਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਵਾਲੇ ਬਣ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਕਿਰਤੀ ਵਰਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਦਸਤਕਾਰ, ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਠੋਕੇਦਾਰੀ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਅਸੰਗਠਿਤ ਵਰਗ ਸਭ ਹੈਰਾਨ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ, ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਜਨਤਾ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਮਹਿੰਗਾਈ, ਭੁੱਖਮਰੀ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਨਰਕੀ ਜੀਵਨ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ 20 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹਾਊਸ, ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰ, ਚੋਰ-ਬਾਜ਼ਾਰੂ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਵਰਗੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਬਹਾਰਾਂ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਧਰਮ, ਸਮਾਜ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਅਰਥਚਾਰਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧੀ ਵਰਤਾਰੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਗੈਰ-ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਦੇਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੇ ਹੀ ਅੰਗ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਹੀ ਅਖੌਤੀ ਮਾਲੀ 'ਇੰਡੀਆ-ਅਗੱਸਟ-ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ' ਆਈ.ਏ.ਸੀ., ਭਾਰਤ ਸਵਾਭਿਮਾਨ ਬਚਾਓ, ਕਾਲਾ ਧਨ ਵਾਪਸ ਲਿਆਓ ਜਾਂ ਫੇਰ 'ਸ਼ਾਈਨ ਇੰਡੀਆ' ਜਿਹੇ ਮਾਅਰਕਿਆਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾ ਕਰ ਕੇ ਕਬੂਤਰ ਵਾਂਗ ਅਸਲ ਬਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਅਖੌਤੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਅਤੇ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਧਿਰਾਂ ਆਪਣੀਆਂ 'ਨੀਰੂ ਦੀਆਂ ਬੰਸਰੀਆਂ' ਵਜਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤਾਨ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਧਿਰਾਂ ਜਮਾਤੀਘੋਲ ਲੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਲਾਰਵਾਦੀ ਅਵਿਗਿਆਨਕ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਲਝੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ।

'ਦੌੜ ਫੌਜਾ ਦੌੜ'

ਸਵਿਤਾ ਭੱਟੀ

ਹਾਂਗਕਾਂਗ 'ਚ 26 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਦੌੜ ਦੌੜਦਿਆਂ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। 101 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਜਦੋਂ ਅੱਜਕਲ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਪਲਾਂ 'ਚ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ 'ਬੋਰ' ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਭੁੱਤ ਸ਼ਖਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੈ।

ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਵਾਨ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਗੁਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਤਣਾਅ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਲੰਡਨ ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਬੇਟੇ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਹੀ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੁਲਾਰੇ ਬਣ ਗਏ।

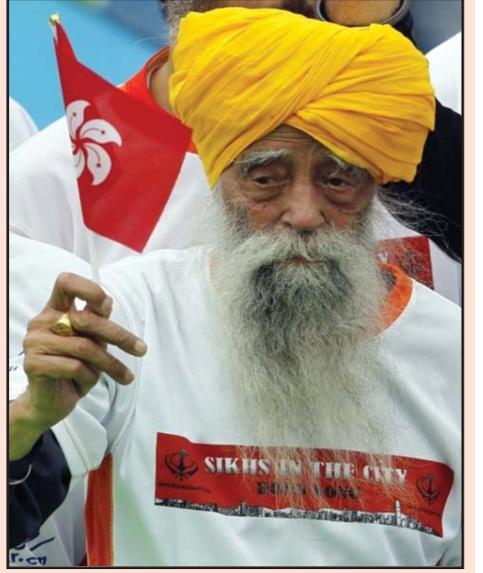
ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਸੰਭਵ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਆਹ ਹੋਣ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ 26 ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 'ਅੰਕਲ' ਅਤੇ 'ਆਂਟੀ' ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ 40 ਸਾਲ ਨਹੀਂ ਟੱਪੇ ਕਿ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਜੇਕਰ 70 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਭਜਨ-ਬੰਦਗੀ ਹੀ ਧਰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤ 'ਚ 80 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਦੌੜਦੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਦਾਸੀ 'ਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, "ਵਿਚਾਰਾ ਫੌਜਾ ਬੁਢਾਪੇ 'ਚ ਸਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ 'ਚ ਤਣਾਅ 'ਸਾਈਲੈਂਟ ਕਿੱਲਰ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਦੇਖੋ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਘਾਟ, ਉਮਰ ਦਾ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ, ਇਕੱਲਪਣ ਅਤੇ ਦੁੱਖ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਡਗਮਗਾ ਨਹੀਂ ਸਕੀ।

ਇਕ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜੇ ਤਕ ਮੈਂ ਬੱਕਿਆ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਕ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਇਕ ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ

ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਣ।

ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ 'ਲੰਮੀ ਰੋਸ ਦਾ ਘੋੜਾ'

ਮੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਤੁਹਾਡੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾਲ। ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸੋਚੀ। ਜਾਗੀਰ ਸੂ ਲੈਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬੂਟਾਂ ਦੀ ਸਾਈਡ 'ਤੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਜੇਬ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਸੇਲਜਮੈਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਇਹ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਜੇਬ ਕਿਉਂ ਲਗਾਈ ਹੋਈ ਹੈ?" ਸੇਲਜਮੈਨ ਬੋਲਿਆ, "ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪੈਸੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਗਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦੌੜਦੇ-ਦੌੜਦੇ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਚਲੇ ਜਾਓ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕੋ ਕਿ ਉਹ ਆ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ 'ਪਿੱਕਅਪ' ਕਰ ਲਵੇ।"

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਤਾਡਵ-ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ

ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਕੋਇਟਾ ਵਿੱਚ 85 ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਦਨਾਕ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਿੱਖੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਝੰਗਣੀ ਦੁਆਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਇਸ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੁੰਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਨੇਤਾ ਮਲਿਕ ਇਸ਼ਾਕ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁਣ ਵਿਸਰ ਗਈ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਝੰਗਣੀ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੌਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਬਦਬਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਝੰਗਣੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਇਹ ਸੰਗਠਨ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਿਪਾਹ-ਏ-ਸਹਾਬਾ ਦੀ ਹੀ ਸ਼ਾਖਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਪਿੱਛੇ

ਇਸ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਹਿਮਦੀਆ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਦੀਆਨੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਝੰਗਣੀ ਜਿਹੇ ਫਿਰਕੂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਹਿੱਟ ਲਿਸਟ 'ਤੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਹਿਮਦੀਆ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ੀਆ ਭਾਈਚਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ 400 ਦੇ ਲਗਪਗ ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ 20 ਫ਼ੀਸਦੀ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ੀਆ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਤਭੂਮੀ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਉਭਰ ਰਹੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਵਿਗੜੇ ਕੰਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਭੈੜੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋਣ ਤੇ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਨਾ ਲੱਗਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਿਹਤ ਨਾ ਬਣਦੀ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਗ੍ਰਹਿ ਨਛੱਤਰ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ, ਮਰੇ ਹੋਏ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਘਰ ਵਿਚ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਝਗੜੇ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਘਾਟਾ, ਕਲ-ਕਲੇਸ਼, ਬੱਚੇ ਕਹਿਣਾ ਨਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋਣ, ਘਰ ਦਾ ਨੰਬਰ ਚੈਕ ਕਰਾਉਣਾ ਹੋਵੇ, ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਮ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਕੰਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ

ਉਪਾਅ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ

510-557-7009

ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ 'ਚ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਮਚਾਰੀ

ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਚ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਦਖਲ ਮੁਲਕ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਲਕ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਇਹ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਕਾਫ਼ੀ ਤੇਜ਼ੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰੰਸੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਖੇਪਾਂ ਫੜੀਆਂ ਵੀ ਗਈਆਂ ਤੇ ਫੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਫੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਰੰਗ-ਰੂਪ ਅਤੇ ਆਕਾਰ ਅਸਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨਾਲ ਇਸ ਕਦਰ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਕੀ ਬੈਂਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੀ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਝ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਹੀ ਇਸ ਕਰੰਸੀ ਦੇ ਤਸਕਰ ਸਰਗਰਮ ਹਨ, ਪਰ ਸਰਹੱਦੀ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਖਾਸ ਕੇਂਦਰ ਹਨ। ਨੋਟ ਪੰਜ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਜਾਅਲੀ ਨੋਟਾਂ 'ਚ ਨਿਰੰਤਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2009 ਤੋਂ ਜੂਨ 2012 ਤੱਕ 88 ਕਰੋੜ ਮੁੱਲ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਨੋਟ ਫੜੇ ਗਏ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਤੈਦੀ ਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਲ ਦਰ ਸਾਲ 25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਅਲੀ ਨੋਟ ਫੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਸਾਲ 2009 ਵਿੱਚ 23 ਕਰੋੜ 24 ਲੱਖ 83 ਹਜ਼ਾਰ 771 ਮੁੱਲ ਦੇ 6 ਲੱਖ 17 ਹਜ਼ਾਰ 979 ਨੋਟ, 2010 ਵਿੱਚ 27 ਕਰੋੜ 83 ਲੱਖ 23 ਹਜ਼ਾਰ 189 ਮੁੱਲ ਦੇ 6 ਲੱਖ 22 ਹਜ਼ਾਰ 282 ਨੋਟ, 2011 ਵਿੱਚ 25 ਕਰੋੜ 78 ਲੱਖ 22 ਹਜ਼ਾਰ 76 ਮੁੱਲ ਦੇ 5 ਲੱਖ 56 ਹਜ਼ਾਰ 242 ਨੋਟ ਅਤੇ 30 ਜੂਨ 2012 ਤੱਕ 10 ਕਰੋੜ 23 ਲੱਖ 63 ਹਜ਼ਾਰ 792 ਮੁੱਲ ਦੇ 1 ਲੱਖ 96 ਹਜ਼ਾਰ 503 ਜਾਅਲੀ ਨੋਟ ਫੜੇ ਗਏ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੜੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ 2009 ਤੋਂ ਜੂਨ 2012 ਤੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ 1 ਲੱਖ 85 ਹਜ਼ਾਰ 280 ਨੋਟ, 500 ਦੇ 14 ਲੱਖ 10 ਹਜ਼ਾਰ 520, 100 ਦੇ

4 ਲੱਖ 91 ਹਜ਼ਾਰ 171, 50 ਦੇ 83 ਹਜ਼ਾਰ 615 ਅਤੇ 5 ਤੋਂ 10 ਦੇ 2508 ਨੋਟ ਜਾਅਲੀ ਸਨ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 10 ਲੱਖ ਪਿੱਛੇ 8 ਤੋਂ 10 ਨੋਟ ਜਾਅਲੀ ਹਨ। ਚਲੰਤ ਵਰ੍ਹੇ 'ਚ ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਵਧਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੜਾਧੜ ਨਿਯਤਕ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਨੋਟ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 20 ਫੀਸਦ ਕਰੰਸੀ ਜਾਅਲੀ ਹੈ।

ਆਲਮੀ ਮਹਾਂ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਦੀ ਝੰਬੀ ਭਾਰਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਤੋਂ ਵੀ ਹੈ। ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਇਹ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਥਿਰਤਾ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਅਸਾਵਾਂ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਗੜਬੜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਰੰਸੀ ਜਾਂ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਤਰਲਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਕਰੰਸੀ ਕਿੱਝ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਉਦਾਹਰਣ ਤੋਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2009 ਦੇ ਬਜਟ 'ਚ 10 ਲੱਖ 20 ਹਜ਼ਾਰ 838 ਕਰੋੜ 'ਚੋਂ 2 ਲੱਖ 25 ਹਜ਼ਾਰ 511 ਕਰੋੜ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਕੀ 6 ਲੱਖ 53 ਹਜ਼ਾਰ 624 ਕਰੋੜ ਬਚਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਫੜੀ ਗਈ ਕਰੰਸੀ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਥਿਕ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸੂਹੀਆਂ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ

ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਛਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਆਹੀ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ ਉਥੋਂ ਹੀ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਬੈਂਕਾਕ ਅਤੇ ਕਠਮੰਡੂ 'ਚ ਵੀ ਆਈ ਐਸ ਆਈ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੈਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਕਰੰਸੀ ਛਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੋਰੀਅਰ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਕਰੰਸੀ ਅਤੇ ਡਰੱਗਜ਼ ਤਸਕਰਾਂ 'ਚ ਡੂੰਘਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਹੁਣ ਹੈਰੋਇਨ

ਜਾਂ ਸਮੇਕ ਉਸ ਤਸਕਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਕਰੰਸੀ ਵੀ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਿਲੋ ਹੈਰੋਇਨ ਦੇ ਨਾਲ 5 ਲੱਖ ਦੀ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਤਸਕਰਾਂ ਤੋਂ ਡਰੱਗਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਰੰਸੀ ਵੀ ਬਰਾਮਦੀ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਲੰਧਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਸਮੇਕ, ਹੈਰੋਇਨ ਤੇ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਦੇ ਤਸਕਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਨੈੱਟਵਰਕ ਹੈ।

ਫੜੇ ਗਏ ਤਸਕਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੈੱਟਵਰਕ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਸਿੱਧੀ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੀ ਹਮਾਇਤ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸੂਹੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਡਾਢੀ ਚਿੰਤਾ 'ਚ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਰੋਧੀ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਮੁਲਕ ਭਰ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਬੈਂਕਾਂ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਏਟੀਐਮ 'ਚੋਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਂਸਰ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੋਡ 'ਐਫ ਕੋਡ' (ਫੇਕ ਇੰਡੀਅਨ ਕਰੰਸੀ ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ) ਦਾ ਵੀ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਕੋਡ ਤਹਿਤ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਦਾ ਹਰ ਪੱਖ ਮੁਕੰਮਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਸੁਝਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਸ ਕੋਡ ਦੀ ਹੈ। ਕਰੰਸੀ ਦੀ ਛਪਾਈ ਤੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦੀ 'ਪਾਇਰੇਸੀ ਪਰੂਫ਼' ਤਕਨੀਕ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਪਲਾਟਿਕ ਕਰੰਸੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਹਿਤ 10 ਰੁਪਏ ਦਾ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫੀਲਡ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਜੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੈਪੂਰ, ਸ਼ਿਮਲਾ, ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ, ਮੈਸੂਰ ਤੇ ਕੋਚੀਨ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਤਜਰਬਾ ਸਫਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਪਤਾਅਵਾਰ ਬਾਕੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਪਲਾਸਟਿਕ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸੋਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਰਮਾਨੀਆ, ਬਰਮੁੰਡਾ ਤੇ ਵਿਅਤਨਾਮ ਸਮੇਤ 19 ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 20ਵੇਂ ਮੁਲਕ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਕਰੰਸੀ ਦਾ ਚਲਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਲੁੱਟ ਦੇ ਅੱਡੇ ਬਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲ

ਗੁਰਦਿਕਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਬੋਦਲ

ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੂਸਰਾ ਰੱਬ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੂਸਰੇ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਨਿਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਕ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਨਾਲੋਂ ਮਰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਸੰਦ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਪਾਰੀ ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਟਲਨੁਮਾ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਧੱਕੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਬੰਦਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀ ਠੀਕ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਅਜਿਹੀ ਲੁੱਟ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਆਮ ਹੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਆਮ ਸਕੈਨਿੰਗ ਬਾਹਰ ਜਿੰਨੇ ਰੁਪਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਲਗਭਗ ਦੁੱਗਣੇ ਰੇਟ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮਰੀਜ਼ ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਸਕੈਨਿੰਗ ਕਰਵਾ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਸਕੈਨਿੰਗ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਸੇ ਹੀ ਸਕੈਨ ਸੈਂਟਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਰਚੀ ਦੇ ਕੇ ਸਕੈਨਿੰਗ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟੋਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਕੋਲੋਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰੇਟ ਵਸੂਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਮਰੀਜ਼ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੋ ਦਸ਼ਾ ਮਰੀਜ਼ ਨਾਲ ਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਕੇ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੇਕਰ ਕਿਤੇ ਕੰਟੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਸਮੇਂ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਲੰਘਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ, ਦੂਸਰਾ ਪੈਸੇ ਦਾ ਖੋਅ ਤੇ ਤੀਸਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੇ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਸਕੈਨਿੰਗਾਂ ਤਾਂ ਮੌਤ ਹੀ ਮਾਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਘੱਟ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਰਿਜ਼ਲਟ ਦੇਣ ਦਾ ਦਬਾਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਜੇਕਰ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ। ਜੇਕਰ ਕਿਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਈਸੀਯੂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਬਿਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਫਾਈਲ ਦਾ ਖਰਚ, ਟੈਸਟ, ਸਕੈਨਿੰਗਾਂ,

ਦਵਾਈਆਂ, ਬੈੱਡ ਦਾ ਖਰਚ, ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਫੀਸ, ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਆਏ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਫੀਸ, ਨਰਸਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ, ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਦਾ ਖਰਚਾ ਆਦਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ-ਕੀ ਖਰਚੇ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਹੋਰ ਆਈਸੀਯੂ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦੇਣ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਰ ਬਣ ਗਏ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਵਧੀਆ ਡਰੱਗਾਂ ਵਿੱਚ ਚਹਿਲ-ਕਦਮੀ ਕਰਦੀਆਂ, ਮੁਸਕਾਨ ਬਿਖੇਰਦੀਆਂ ਨਰਸਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲ-ਪਹਿਲ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿੰਠ ਬੋਲਕੇ ਅਤੇ ਸਾਉ-ਸੁਭਾਅ ਨਾਲ ਮਨ ਕੀਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਸਭ ਇਸ ਲੁੱਟ ਦੀ ਖੇਡ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰਾ ਰੱਬ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪਦਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਦਵੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਉਨੇ ਜਨਤਾ ਇਮਤਿਆਜ ਅਹਿਮਦ ਗਾਜੀ ਸੇਨੇ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰੋ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅੱਜ ਕਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਲਗਾਤਾਰ ਬਦਹਾਲੀ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖਿਆ ਜਗਤ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ, ਵਪਾਰ ਜਗਤ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ, ਵਿਦੇਸ਼-ਨੀਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਰਤਾ, ਹਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਬਦਹਾਲੀ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਹਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਘੁਟਾਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਨ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਭਰ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹੀ ਨੇਤਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੋਰ ਖੁਦ ਹੀ ਚੋਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਤਵਾਲ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਬਦਹਾਲੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚ, ਪੁਲਿਸ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ, ਸਿੱਖਿਆ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਚ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਜਨਤਾ ਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਹੈ। ਜਨਤਾ ਅੱਜ ਮਹਿੰਗਾਈ 'ਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਾਰੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੋਝ ਨਾਲ ਦਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪੈਸਾ ਗਿਆ ਕਿੱਥੇ? ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਘੁਟਾਲਿਆਂ 'ਚ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਘੁਟਾਲੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਨਾ ਅਸੰਭਵ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ

ਸਾਰੇ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਰੀਬ ਆਪਣੀ ਬਦਹਾਲੀ ਤੋਂ ਉੱਭਰ ਆਉਣਗੇ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਇਕ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਹੀ ਸਰਵਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈ। ਉਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਹੁਕਮਰਾਨ ਖੁਦ ਚੁਣਦੀ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਅਸਲ 'ਚ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਲੋਕ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਮੰਤਰੀ, ਵਿਧਾਇਕ ਆਦਿ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਨੇਤਾ ਉਸ ਦੀ ਜਾਤ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਾਲਾ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮਾਫ਼ੀਆ ਗਿਰੇਹ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇ। ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜਾਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਧਰਮਵਾਦ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤੀਵਾਦ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲਾਉਣ 'ਚ ਹੁਕਮਰਾਨ ਕਦੇ ਦੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਤੋਂ ਆਖਿਰ ਕੌਣ ਬਚਾਵੇ? ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਬੈਠਣ ਨਾਲ ਕਿ ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਹੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਵੇਗਾ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉਠਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤ 'ਚ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ ਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੱਕਰ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਾਂਧੀ, ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਮੌਲਾਨਾ ਆਜ਼ਾਦ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਈ ਸੀ।

ਗਰੀਬੀ ਦੂਰ ਭਜਾਉਣ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਜਨਤਾ ਖੁਦ ਹੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਭਰੋਸਾ ਮੰਗੇ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਕਿਵੇਂ ਘੱਟ ਕਰੇਗੇ, ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਕਿਵੇਂ ਦੂਰ ਕਰੇਗੇ, ਨਿਕੰਮੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਗਾਓਗੇ, ਰਾਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਰਾਸ਼ਨ ਕਿਵੇਂ ਵੰਡਵਾਓਗੇ, ਜਾਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਧਰਮਵਾਦ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਘੱਟ ਕਰੇਗੇ? ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਨੇਤਾ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਦ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਚੁਣਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਫਰੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ

ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ

ਬਦਲ ਰਹੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਮਾੜਾ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਲਦਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਨ ਲੱਗੇ ਹਾਂ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਗੜ ਰਹੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਵੱਲ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਵਿਗੜ ਰਹੇ ਰੂਪ ਦਾ ਕਰੂਪ ਚਿਹਰਾ ਹਰ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਸੁਰੂਆਤ ਕਿੱਥੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਮੂੰਹ ਅੱਡੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਭਟਕ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਇੱਥੇ ਕੁ ਆ ਕੇ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ ਅਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਆ ਖੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੂਆਤ ਕਿੱਥੋਂ ਕਰੀਏ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਵੀ ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਰਾਹੋਂ ਭਟਕ ਕੇ ਰਸਾਤਲ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਹੋਣੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਮਾਪੇ ਵੀ ਸੱਪ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਕੋਹੜ ਕਿਰਲੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਪੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਮਾੜੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਤੁਰੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਮੋੜਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਆਸ ਲਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਮੋੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਵੱਲ ਮਾਪੇ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਤੋਰਨ ਵਿਚ ਮੋਬਾਇਲ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਵਰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਆਖਰ ਜਵਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ। ਕੀ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਵਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਮੰਗਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਟੀਵੀ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕਦਮ ਆਈ ਇਸ ਹਨੇਰੀ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁਨਹਿਰੀ ਦੌਰ ਦਾ ਹਾਕੀ ਓਲੰਪੀਅਨ

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਨੇ ਮਹਾਨ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਫੁੱਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਅਮੁੱਕ ਮਹਿਕ ਵੰਡੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਏ। ਸੰਨ 1928 ਤੋਂ 1956 ਤਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁੱਗ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖੂਨ-ਪਸੀਨਾ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੈਡਲਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਗਾਰਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਮੰਨੋ-ਪ੍ਰਮੰਨੋ ਇਨ-ਸਾਈਡ ਲੈਫਟ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰਵਰਡ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਗਰਚਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ।

ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਕਮਾਲਪੁਰਾ ਵਿਖੇ ਮਾਤਾ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ 1928 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਹਾਕੀ ਖੇਡਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਫਾਰਵਰਡ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ।

ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਕੀ ਖੇਡ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। 5'-6'' ਲੰਮੇ, ਭਰਵੇਂ ਅਤੇ ਗੁੰਦਵੇਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 21 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ 1949 ਤੋਂ 1969 ਤਕ ਸਿੱਖ ਰਜਮੈਂਟ ਸੈਂਟਰ, ਮੇਰਠ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਾਕੀ ਨਾਲ ਪੱਕਾ ਨਾਤਾ ਜੋੜਿਆ। ਉਹ 1951 ਤੋਂ 1957 ਤਕ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਇਲੈਵਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖਿਡਾਰੀ ਵਜੋਂ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਕੌਮੀ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ 1950-51 ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਕੇ.ਡੀ. ਸਿੰਘ ਬਾਬੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੀਨੀਆ ਦੇ ਹਾਕੀ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਖੇਡੇ ਗਏ 30 ਮੈਚਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 243 ਗੋਲ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 96 ਗੋਲ

ਇਕੱਲੇ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਗੋਲ-ਸਕੋਰਰ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ 1951, 1958 ਅਤੇ 1960 ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੇ ਇਨ-ਸਾਈਡ ਲੈਫਟ ਵਜੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਕੀ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੌਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ।

ਸੰਨ 1955 ਵਿੱਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਧਿਆਨ ਚੰਦ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਆਯੋਜਿਤ ਹੋਇਆ। ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਜਮੈਂਟ ਸੈਂਟਰ, ਮੇਰਠ ਕੈਂਟ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ। ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦਾ ਫਾਈਨਲ ਆਰੀਅਨ ਕਲੱਬ, ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਜਮੈਂਟ ਸੈਂਟਰ, ਮੇਰਠ ਦਰਮਿਆਨ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਠ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਇਹ ਮੈਚ 1-0 ਗੋਲ ਨਾਲ ਜਿੱਤਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਜੇਤੂ ਗੋਲ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੰਨ 1951 ਅਤੇ 1955 ਤਕ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਚੋਣ ਟਰਾਇਲਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 1956 ਦੀਆਂ ਮੈਲਬਰਨ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ, ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਫਾਈਨਲ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜੀ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਫਾਈਨਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਅਖੀਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਮਲੇ ਰੰਗ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪੈਨਲਟੀ ਕਾਰਨਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਫੁੱਲ ਬੈਕ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੈਂਟਲ ਦੇ ਪੈਨਲਟੀ ਕਾਰਨਰ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਗੋਲ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 1-0 ਗੋਲ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਛੇਵਾਂ ਓਲੰਪਿਕ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਓਲੰਪਿਕ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 38 ਗੋਲ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 5 ਗੋਲ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੇ ਸਨ।

1956 ਮੈਲਬਰਨ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਣ ਉਪਰੰਤ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਓਲੰਪੀਅਨ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲਿਸਟਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਚ ਆ ਗਏ। ਉਹ 1957 ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਕੌਮੀ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਖੇਡੇ। ਇੱਥੇ ਰੇਲਵੇ ਇਲੈਵਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਕੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਗੋਲ ਸੀ। ਇਹ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹਾਕੀ

ਮੈਚ ਕਿਹੜਾ ਸੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ, "1964 ਵਿੱਚ ਭੂਪਾਲ ਵਿਖੇ ਅਬਦੁੱਲਾ ਖਾਂ ਗੋਲਡ ਕੱਪ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਰਜਮੈਂਟ ਸੈਂਟਰ, ਮੇਰਠ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਏਐਸਸੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਹੁਤ ਫਸਵਾਂ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ। ਮੈਚ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਕੁਝ ਸੈਕਿੰਡ ਬਚੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲ ਦਾਗਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ

ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਮੈਚ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮੈਚ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ।" 1962-63 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਸਪੋਰਟਸ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਹਾਕੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਖਿਡਾਰੀ ਧਿਆਨ ਚੰਦ ਤੋਂ ਕੋਚਿੰਗ ਲਈ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਈ.ਐਸ. ਹਾਕੀ ਡਿਪਲੋਮਾ ਫਸਟ-ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। 54 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹਾਕੀ ਤੋਂ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਜੂਨੀਅਰ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਦੀ ਕੋਚਿੰਗ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੂਨੀਅਰ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨੇ ਇੰਡੋ-ਪਾਕ ਲੜੀ-1982, ਕੀਨੀਆ ਦੌਰਾ-1983 ਅਤੇ 1984, ਸਪੇਨ, ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਦੌਰਾ-1982 ਅਤੇ ਕੁਆਲਾਲੰਪੁਰ ਜੂਨੀਅਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ-1982 ਅਤੇ 1984 ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ, ਸੁਜੀਤ ਕੁਮਾਰ, ਵਿਨੀਤ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਖਿਡਾਰੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ।

1993 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਸੰਘ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਤਕਨੀਕੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਈ। ਉਦਾਰ ਅਤੇ ਦਿਆਲੂ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਉਘੇ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਅਤੇ ਸਫਲ ਹਾਕੀ ਕੋਚ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਸਪੇਨ, ਕੀਨੀਆ, ਜਰਮਨੀ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਫਰਾਂਸ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਵਸਥਾ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਹਾਕੀ ਖੇਡਣ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਲਾਭ ਲਿਆ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਕੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਧਿਆਨ ਚੰਦ ਐਵਾਰਡ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

- ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸਰੋਆ

ਤਰਨਤਾਰਨ 'ਚ ਬੰਦੀ ਬਣਾਏ ਏ. ਐੱਸ. ਆਈ. ਦੀ ਮੌਤ

ਤਰਨਤਾਰਨ- ਏ. ਐੱਸ. ਆਈ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨਹਿਰ ਕਿਨਾਰੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਤਣਾਅ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਏ. ਐੱਸ. ਆਈ. ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਤੋਲ ਦੇ ਭਾਅ 'ਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਫਿਲਹਾਲ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਸ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਜੁਟ ਗਈ ਹੈ। ਏ.

ਐੱਸ. ਆਈ. ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇਗਾ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਘਟਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹੈ। ਏ. ਐੱਸ. ਆਈ. ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ 4 ਸਾਥੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਦੌੜ ਗਏ ਸਨ। ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਰਨਤਾਰਨ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਛਾਉਣੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

HIMMAT AUTO SERVICE & REPAIR SHOP

To repair of
Pick-Up Truck, Cars
(Japanese-American)

Open
Monday-Saturday
8 AM to 6 PM

- * Oil Change
- * Clutch
- * Tire Service
- * Brakes
- * Tune-ups
- * Transmissions
- * Timing Belts

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜਾਪਾਨੀ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਨ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ

ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ

921 West "A" St. Hayward, CA 94541
Ph: 510-264-1600, Cell: 510-861-1797

KHALSA RADIO

ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ

"Independent Voice"

24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ ਹਰ ਘਰ-ਘਰ ਵਿੱਚ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਰੇਡੀਓ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸ਼ਬਦ 24/7/365

ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਹੁਣ
ਚੋਜ਼ਾਨਾ ਤੁਹਾਡੇ ਮੋਬਾਇਲ ਤੇ
ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
510-972-0442

ਜੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਰੇਡੀਓ
ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਹੁਣ ਇਸ
ਨੰਬਰ ਤੇ ਰੇਡੀਓ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ
832-551-5038

www.khalsaradio.org

ਫੋਨ ਤੇ ਸੁਣੋ: 702-489-0222

ਰੇਡੀਓ ਸੈਟ ਖਰੀਦਣ ਲਈ
510-900-3600

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ
510-900-3600

Radio CK.P.O Box 296, Fremont, CA 94537

info@khalsaradio.org

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ 'ਤੇ ਜੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਹਾਲਤ ਬੀਬ ਸੀਬ ਜੀਬ ਦੇ ਗੁਫ ਵਰਗੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਾਲ ਇਸਦਾ ਗੁਫ ਉਪਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸਾਲ ਹੇਠਾਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਕਿਸੇ ਸਾਲ ਵਿਚ 18-19 ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2-3 ਫਿਲਮਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਕਾਲਮ ਨਵੀਸ ਜਸਮੀਨ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ 'ਜੱਟ' ਸ਼ਬਦ ਨਾਲੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਗੁੱਗੂ ਗਿੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ- ਮਾਂ, ਤੂੰ ਸ਼ੇਰ ਪੁੱਤ ਜੰਮਿਆ, ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲਵਾਂਗਾ। ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਗਾਣੇ ਗਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗਾਣੇ ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੰਨ 2011 ਵਿਚ ਲੱਗਭੱਗ 9-10 ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਮੇਕਿੰਗ (ਐਮਬ ਐਲ ਏਬ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਕਮਾਲ ਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖੋਂ ਇੰਨਾ ਬਿਹਤਰੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਕਾਰ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਸਮਝ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਉਸ ਤਕਨੀਸ਼ੀਅਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਲਈ ਸਾਈਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਚੰਗੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਇਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਰਹੀਆਂ 2 ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਜੀਹਨੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਲੁੱਟਿਆ' ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਧਰਤੀ' ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਗੱਡੀ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਕਲਾਈਮੈਕਸ ਵਿਚ ਸਵਿੰਦਰ ਮਾਹਿਲ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਜਿਸਮ 'ਚੋਂ ਸਰੀਰੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕਮਾਲ ਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ 'ਦ੍ਰਿਸ਼' ਨੂੰ ਐਕਸ਼ਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ਼ਿਆਮ ਕੌਸ਼ਲ ਨੇ ਫਿਲਮਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਿਆਮ ਕੌਸ਼ਲ ਹੈ, ਜੋ ਆਸਕਰ ਐਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਫਿਲਮ 'ਸਲੱਮਡਾਗ- ਦਿ ਮਿਲੇਨੀਅਰ' ਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਪੋਰਸ਼ਨ ਦਾ ਐਕਸ਼ਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਿਨੇਮੈਟੋਗ੍ਰਾਫਰਾਂ

ਦੀ ਅਤੇ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫਰਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕੰਪਰੋਮਾਈਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਸੇ ਪੱਖ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੀ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਬਜਟ ਲੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕਰੋੜਾਂ ਤੱਕ ਜਾ ਪੁੱਜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਮਲਟੀਪਲੈਕਸ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 'ਧਰਤੀ+ ਫਿਲਮ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫਤੇ ਵਿਚ

ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਧੂਹ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਕਰੀਨ ਪਲੇਅ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪਰਦੇ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਸੁਰਵੀਨ ਚਾਵਲਾ ਨਾਂ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਅਤੇ ਰਣਵਿਜੇ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਐਕਟਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 'ਜੀਹਨੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਲੁੱਟਿਆ' 29 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ

ਉਸਦਾ 'ਜੀਹਨੇਬਥਥ' ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਕਾਨਫੀਡੈਂਸ ਵਧੇਰੇ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਦੋ ਆਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫਸੀ ਨੀਰੂ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕਮਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਭਾਅ ਦੀ ਉਹ ਇਸ ਬੀਤੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵੀ ਸੁਪਰ ਹੀਰੋਇਨ ਬਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਬੁਣਤੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅੰਤ ਤੱਕ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਆਸ਼ਕ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਗਈ।

'ਯਾਰ ਅਣਮੁੱਲੇ' 2011 ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਮਯਾਬ ਫਿਲਮ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। 6 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਹੰਸਰਾਜ ਹੰਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਯੁਵਰਾਜ ਹੰਸ ਹੀਰੋ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨਾਲ ਦੋ ਹੀਰੋ ਹੋਰ ਹਨ- ਇਕ ਹੈ ਆਰੀਆ ਬੱਬਰ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਹਰੀਸ਼ ਵਰਮਾ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਜੋੜੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬਣ ਵਾਲਾ ਕਾਲਜ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਨੁਰਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਯਾਰ ਅਣਮੁੱਲੇ' ਪਾਪੂਲਰ ਗੀਤ ਨੂੰ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਜਵਾਨ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਧੜਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਨੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਯੁਵਰਾਜ ਹੰਸ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਇੱਥ ਨਹੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ 2 ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਇਸ ਬੀਤੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਗਾਇਕ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਇਕ ਹੈ ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਯਾਰ ਓ ਦਿਲਦਾਰ' ਜੋ 23 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਟੀ-ਸੀਰੀਜ਼ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਫਿਲਮ ਜਸਬੀਰ ਜੱਸੀ ਵਾਲੀ 'ਖੁਸ਼ੀਆਂ' ਜੋ 14 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸਿਨੇਮਿਆਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣੀ। ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਨਾਲ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸ਼ਿਤਿਜ ਚੌਧਰੀ ਨੇ 'ਯਾਰਾ ਓ ਦਿਲਦਾਰ' ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਨਾਲ ਟਿਊਲਿਪ ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਚਾਹਲ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਰੋਲ ਕੀਤਾ।

ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਰਗਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। 'ਖੁਸ਼ੀਆਂ' ਵੀ ਟਿਕਟ ਖਿੜਕੀ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕੀ ਅਤੇ ਤਰਲੋਕ ਮਲਿਕ ਦੇ ਸੁਚੱਜੇ ਯਤਨ ਨੂੰ ਬੁਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ।

ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ। ਨਿਰਮਾਤਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਤੇ ਸਿਨੇਮੈਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਹੈ ਸਿਨੇਮੈਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ। ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਵਨੀਅਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਬਣਾਇਆ। 'ਧਰਤੀ' ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਨਵਨੀਅਤ ਨੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਕੈਮਰੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲਾਈਨ ਸਿਰਫ ਇੰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ ਸੱਤਾ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਿਸ਼ਤੇ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਪਿਆਰ ਕਹਾਣੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਨਾਮਾਤਰ ਹੈ ਪਰ ਜਿੰਮੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਦਾ ਕੰਮ ਇੰਨਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀ

ਸਿਨੇਮਿਆਂ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਅਤੇ ਬੀਤੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਫਿਲਮ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨੀ ਗਈ। ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ 'ਧਰਤੀ' ਫਿਲਮ ਦਾ ਗੁਫ ਕ੍ਰਾਸ ਕਰ ਲਿਆ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਐਡੀਟਿੰਗ ਇੰਨੀ ਟਾਈਟ ਸੀ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਝਪਕਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਿਲਜੀਤ ਅਤੇ ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ ਵਰਗੇ ਐਕਟਿੰਗ ਪੱਖੋਂ ਅਣ-ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਵੀ ਐਕਟਿੰਗ ਕਰਵਾ ਗਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਦਿਲਜੀਤ ਨੇ 'ਲਾਇਨ ਆਫ ਪੰਜਾਬ' ਨਾਲ ਐਕਟਿੰਗ ਦਾ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ

ਹਿੰਦੀ 'ਚ ਖਾਨਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਮਾਨਾਂ ਦੀ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ

ਚਾਰੋ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮਹਾਨ ਕਲਾਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖਾਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਟਰੈਜਡੀ ਕਿੰਗ ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ ਮੁਹੰਮਦ ਯੂਸਫ ਖਾਨ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 1922 ਵਿਚ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਸਫਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1944 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਜਵਾਰ ਭਾਟਾ' ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1947 ਵਿਚ ਜੁਗਨੂੰ ਫਿਲਮ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਅਦਾਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 'ਮੇਲਾ, ਅੰਦਾਜ਼, ਦੀਦਾਰ, ਦੇਵਦਾਸ, ਯਹੂਦੀ, ਮਧੁਮਤੀ, ਆਨ, ਅੰਦਾਜ਼, ਕੋਹਿਨੂਰ, ਮੁਗਲ-ਏ-ਆਜ਼ਮ, ਰਾਮ ਅੰਗ ਸ਼ਾਮ, ਕ੍ਰਾਂਤੀ, ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਧਾਤਾ, ਕਰਮਾ, ਮਸ਼ਾਲ, ਸੌਦਾਗਰ' ਵਰਗੀਆਂ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਆਂ। ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਸਦਕਾ ਕਈ ਐਵਾਰਡ ਜਿੱਤੇ।

1965 ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਮਿਸਟਰ ਪਰਫੈਕਟਨਿਸਟ ਅਮੀਰ ਖਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1973 ਵਿਚ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਯਾਦੋਂ ਕੀ ਬਾਰਾਤ' ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਮੀਰ ਖਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਮਿਲੀ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ 'ਕਿਆਮਤ ਸੇ ਕਿਆਮਤ' ਤੋਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 'ਦਿਲ, ਦਿਲ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਜੀਤਾ ਵਹੀ ਸਿਕੰਦਰ, ਹਮ ਹੈਂ ਰਾਹੀ ਪਿਆਰ ਕੇ, ਰੰਗੀਲਾ, ਰਾਜਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ, ਇਸ਼ਕ, ਸਰਫਰੋਸ਼, ਗੁਲਾਮ, ਲਗਾਨ, ਦਿਲ ਚਾਹਤਾ ਹੈ, ਮੰਗਲ ਪਾਂਡੇ- ਦਿ ਰਾਈਜ਼ਿੰਗ, ਰੰਗ ਦੇ ਬਸੰਤੀ, ਫਨਾਹ, ਤਾਰੇ ਜ਼ਮੀਂ ਪਰ, 3 ਈਡੀਅਟਸ, ਗਜ਼ਨੀ, ਮਨ, ਬਾਜ਼ੀ, ਅਕੇਲੇ ਹਮ ਅਕੇਲੇ ਤੁਮ, ਆਤੰਕ ਹੀ ਆਤੰਕ, ਪਰੰਪਰਾ, ਜਵਾਨੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ, ਲਵ ਲਵ ਲਵ, ਤੁਮ ਮੇਰੇ ਹੋ' ਤੇ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਨਾਲ 'ਅੰਦਾਜ਼ ਅਪਨਾ ਅਪਨਾ' ਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਫੈਜ਼ਲ ਖਾਨ ਨਾਲ 'ਮੇਲਾ'

ਵਰਗੀਆਂ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਆਂ। ਅਮੀਰ ਖਾਨ ਤੇ ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੇ ਕਈ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਆਂ। ਅਮੀਰ ਖਾਨ ਨੇ ਬੇਹੱਦ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ ਟੀ. ਵੀ. ਰਿਏਲਿਟੀ ਸ਼ੋਅ 'ਸਤਯਮੇਵ ਜਯਤੇ' ਵੀ ਹੋਸਟ ਕੀਤਾ। 1965 ਨੂੰ ਇੰਦੌਰ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਵੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ। ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਅਬਦੁਲ ਰਾਸ਼ਿਦ ਸਲੀਮ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਹੈ। ਸਲਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1988 ਵਿਚ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਬੀਵੀ ਹੋ ਤੋ ਐਸੀ' ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਸਲਮਾਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮ 1989 ਵਿਚ 'ਮੈਨੇ ਪਿਆਰ ਕੀਆ' ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਭਾਗਿਆਸ਼ੀ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਭਾਗਿਆਸ਼ੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਪਿਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਸਲਮਾਨ ਨੇ 'ਬਾਗੀ, ਪੱਥਰ ਕੇ ਫੂਲ, ਸਨਮ ਬੇਵਫਾ, ਕੁਰਬਾਨ, ਸਾਜਨ, ਹਮ ਆਪਕੇ ਹੈਂ ਕੌਨ, ਕਰਨ ਅਰਜੁਨ, ਖਾਮੋਸ਼ੀ- ਦਿ ਮਿਊਜ਼ੀਕਲ, ਜੀਤ, ਜੁੜਵਾ, ਔਜ਼ਾਰ, ਪਿਆਰ ਕੀਆ ਤੋ ਡਰਨਾ ਕਿਆ, ਜਬ ਪਿਆਰ ਕਿਸੀ ਸੇ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਹਮ ਸਾਥ ਸਾਥ ਹੈਂ, ਬੀਵੀ ਨੰਬਰ ਵਨ, ਹਮ ਦਿਲ ਦੇ ਚੁਕੇ ਸਨਮ, ਹਰ ਦਿਲ ਜੋ ਪਿਆਰ ਕਰੇਗਾ, ਹਮ ਤੁਮਹਾਰੇ ਹੈਂ ਸਨਮ, ਤੇਰੇ ਨਾਮ, ਮੁਝਸੇ ਸਾਦੀ ਕਰੇਗੀ, ਨੋ ਇੰਟਰੀ, ਬਾਬੁਲ, ਸਲਾਮ-ਏ-ਇਸ਼ਕ, ਪਾਰਟਨਰ, ਵਾਂਟੇਡ, ਲੰਡਨ ਡ੍ਰੀਮਸ, ਦਬੰਗ, ਦਬੰਗ-2, ਯੁਵਰਾਜ, ਲਕੀ, ਮੈਨੇ ਪਿਆਰ ਕਿਉਂ ਕੀਆ, ਰੈਡੀ, ਏਕ ਬਾ ਟਾਈਗਰ' ਵਰਗੀਆਂ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਝੋਲੀ

ਪਾਈਆਂ। ਸਲਮਾਨ ਨੇ ਟੀਵੀ ਰੀਏਲਿਟੀ ਸ਼ੋਅ '10 ਕਾ ਦਾਮ' ਅਤੇ ਬਿਗ ਬਾਸ ਵੀ ਹੋਸਟ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਲਮਾਨ-ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ, ਸਲਮਾਨ-ਕੈਟਰੀਨਾ ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੇ ਕਈ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

1965 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਨੇ ਵੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1992 ਵਿਚ ਆਈ 'ਦੀਵਾਨਾ' ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਮਿਲੀ ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਅਤੇ ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ ਅਭਿਨੀਤ ਫਿਲਮ 'ਡਰ' ਵਿਚ ਨੈਗੇਟਿਵ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਨੇ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਨੈਗੇਟਿਵ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ 'ਬਾਜ਼ੀਗਰ, ਅੰਜਾਮ' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਾਲ 1995 ਵਿਚ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਦਿਲਵਾਲੇ ਦੁਲਹਨੀਆ ਲੇ ਜਾਏਗੇ' ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਇਮੇਜ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਇਕ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਅਭਿਨੇਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਨੇ 'ਦਿਲ ਤੋ ਪਾਗਲ ਹੈ, ਕੁਛ ਫੁਛ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਸਵਦੇਸ, ਚੱਕ ਦੇ ਇੰਡੀਆ, ਮਾਈ ਨੇਮ ਇਜ਼ ਖਾਨ, ਦੇਵਦਾਸ, ਜਬ ਤੱਕ ਹੈ ਜਾਨ, ਰਾਵਨ, ਬਿੱਲੂ, ਰੱਬ ਨੇ ਬਨਾ ਦੀ ਜੋੜੀ, ਕਰੇਜੀ4, ਭੂਤਨਾਥ, ਓਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਓਮ, ਕਭੀ ਅਲਵਿਦਾ ਨਾ ਕਹਿਨਾ, ਡੌਨ, ਡੌਨ 2, ਪਹੇਲੀ, ਮੈਂ ਹੂੰ ਨਾ, ਕਲ ਹੋ ਨਾ ਹੋ, ਵੀਰ ਜਾਰਾ, ਚਲਤੇ ਚਲਤੇ, ਹਮ ਤੁਮਹਾਰੇ ਹੈਂ ਸਨਮ, ਸ਼ਕਤੀ, ਅਸ਼ੋਕਾ, ਵਨ 2 ਕਾ 4, ਕਭੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਭੀ ਗ਼ਮ, ਜੋਸ਼, ਫਿਰ ਭੀ ਦਿਲ ਹੈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ, ਮੁਹੱਬਤੋਂ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਦਿਲ ਸੇ, ਡੁਪਲੀਕੇਟ, ਯੈਸ ਬਾਸ, ਕੋਇਲਾ, ਦਿਲ ਤੋ ਪਾਗਲ ਹੈ, ਪਰਦੇਸ, ਕਰਨ ਅਰਜੁਨ, ਤ੍ਰੀਮੂਰਤੀ, ਰਾਮ ਜਾਨੇ, ਕਭੀ ਹਾਂ ਕਭੀ ਨਾ, ਚਮਤਕਾਰ, ਦਿਲ ਆਸ਼ਨਾ ਹੈ, ਰਾਜੂ ਬਨ ਗਿਆ

ਜੈਂਟਲਮੈਨ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਆਂ। ਸ਼ਾਹਰੁਖ-ਕਾਜੋਲ, ਸ਼ਾਹਰੁਖ-ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੇ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕਲਾਕਾਰ ਆਏ ਪਰ ਮਾਨਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਯੋਗਦਾਨ ਕਾਬਿਲੇ ਤਾਰੀਫ ਹੈ। ਸਾਲ 1957 ਵਿਚ ਗਿੰਦੜਬਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਦਾ ਬਾਬਾ ਬੋਹੜ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰਦਾਸ ਦਾ ਝੁਕਾਅ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਸੀ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਫਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1980 ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ 'ਦਿਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ' ਗੀਤ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕੈਸੇਟ 'ਦਿਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ' ਨੇ ਮਾਨ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦਿਵਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਪਿਛਾਂਹ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ 'ਦਿਲ ਸਾਫ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਮਸਤੀ, ਡਿਸਕੋ ਵਿਚਾਰੀ, ਪੀੜ ਤੇਰੇ ਜਾਣ ਦੀ, ਚੱਕਰ, ਕੁੜੀ ਨੇ ਜੂਝੋ ਸਿੱਖ ਲਈ, ਨੱਚੋ ਬਾਬਿਓ, ਗੀਤਾਂ ਭਰੀ ਪਿਟਾਰੀ, ਵਾਹ ਨੀ ਜਵਾਨੀਏ, ਚੁਗਲੀਆਂ, ਰਾਤ ਸੁਹਾਨੀ, ਅੱਖੀਆਂ ਉਡੀਕਦੀਆਂ, ਮੁਹੱਬਤ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ, ਦਿਲ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਲੜ ਗਿਆ ਪੈਚਾ, ਆਕੜ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਠਨ ਠਨ ਗੋਪਾਲ, ਘਰ ਭੁੱਲਗੀ ਮੋੜ ਤੇ ਆ ਕੇ, ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਗਿੰਦਾ, ਆਜਾ ਸੱਜਣਾ, ਇਸ਼ਕ ਨਾ ਦੇਖੇ ਜਾਤ, ਚੱਕਲੋ ਚੱਕਲੋ, ਯਾਰ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰ, ਦਿਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਵਾਨ, ਜਾਦੂਗਰੀਆਂ, ਪਿਆਰ ਕਰ ਲਈਂ, ਪੰਜੀਰੀ, ਹੀਰ, ਵਲੈਤਣ, ਜੋਗੀਆ, ਬੂਟ ਪਾਲਿਸ਼ਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਕਿੱਨੀਆਂ ਹੀ ਕੈਸਿਟਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਆਂ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਖਾਸ ਥਾਂ ਬਣਾਈ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਸਫਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1982 ਵਿਚ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਉੱਚਾ ਦਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ' ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨੇ 'ਮਾਮਲਾ ਗੜਬੜ ਹੈ, ਪੱਥਰ ਦਿਲ, (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ਤੇ)

ਮਾਲਦੀਵ ਦਾ ਸੀਕਟ- ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚਣਨੀਤੀ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਮਾਲਦੀਵ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਨਸ਼ੀਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 13 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖਾਨੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਨਾਹ ਲਈ ਸੀ, ਦੁਆਰਾ ਖ਼ੁਦ-ਖ਼ੁਦ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਮਿਸ਼ਨ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਖੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਕੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਹਰਕਤ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨਸ਼ੀਦ ਦਾ ਭਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਝੁਕਾਅ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਮੌਮੂਨ ਅਬਦੁਲ ਗ਼ਜ਼ੂਮ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਲਦੀਵ ਨਾਲ ਮਿੱਤਰਤਾ ਭਰੇ ਸਬੰਧ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਕੇ ਨਸ਼ੀਦ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 1988 ਵਿੱਚ ਅਬਦੁਲ ਗ਼ਜ਼ੂਮ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕ ਰੋਹ ਸਮੇਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਅਧੀਨ ਮਾਲਦੀਵ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਹਿੱਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿਣ। ਮਾਲੇ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਤੋਂ ਨਸ਼ੀਦ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਮਿਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਮੁਹੰਮਦ ਵਹੀਦ ਹਸਨ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਨਸ਼ੀਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤੀ ਵਰਤੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਘੱਟ ਹੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਤਨ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ

ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਲਦੀਵ ਦੀ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ ਮਿਜ਼ਾਜ ਜੱਜ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਸੱਤਾ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲਈ ਸੀ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਲਦੀਵ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ।

ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘੁਲੀਆਂ ਧਾਤਾਂ ਨੇ ਖਾ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਧਾਤਾਂ-ਯੁਕਤ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਲਏ ਗਏ ਨਮੂਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੋਈਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੂਬੇ ਦੇ 1012 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਸਪਲਾਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ, ਸਿੰਕਾ, ਨਿਕਲ, ਫਲੋਰਾਈਡ ਵਰਗੇ ਤੱਤ ਹਨ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੱਤ ਕੈਂਸਰ, ਟੀ.ਬੀ., ਹੱਡੀਆਂ ਤੇ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਰੋਗ ਵਰਗੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੋਗਾ, ਜਲੰਧਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਘੁਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਉਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਪਲਾਈ ਹੁੰਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਲੈ ਕੇ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਭਾਗ ਮੁਤਾਬਕ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮਾਝੇ ਦੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਦੋਆਬੇ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵੀ

ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੇ ਤੱਤ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਕਰੇਡੀਟੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਲੈਬੋਰਟਰੀਜ਼ (ਐਨ. ਏ. ਬੀ. ਐਲ.) ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੈਬੋਰਟਰੀਆਂ ਤੋਂ ਟੈਸਟ ਕਰਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਣ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬਰਨਾਲਾ, ਬਠਿੰਡਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਜਲੰਧਰ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਧਾਤ ਸਿੰਕਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਤ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਗੁਰਦਿਆਂ ਦਾ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣਾ, ਪੇਟ ਤੇ ਅੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ, ਨਰਵਸ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਂਝਪਣ ਆਉਣ ਵਰਗੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੂਬੇ ਦੇ 4233 ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਧਾਤਾਂ ਯੁਕਤ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਧਾਤਾਂ ਹੁਣ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ ਸਿਰਫ਼ 1012 ਪਿੰਡ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚਲੇ ਹੱਥ ਨਲਕਿਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਬੇਹੱਦ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਿੰਦੀ 'ਚ ਖਾਨਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਮਾਨਾਂ ਦੀ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ

ਲੋਂਗ ਦਾ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ, ਗੱਭਰੂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ, ਕੀ ਬਣੂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ, ਛੋਰਾ ਹਰਿਆਣੇ ਕਾ, ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਦੀ ਅੱਗ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਜੱਟ ਦੀ, ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ, ਰੂਹਾਨੀ ਤਾਕਤ, ਸਾਲੀ ਅੱਧੀ ਘਰਵਾਲੀ, ਕਚਹਿਰੀ, ਬਗਾਵਤ, ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਮੁਹੱਬਤ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੁਬਸੂਰਤ ਹੈ, ਦੇਸ ਹੋਇਆ ਪਰਦੇਸ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਵਾਰਿਸ, ਯਾਰੀਆਂ, ਮਿੰਨੀ ਪੰਜਾਬ, ਸੁਖਮਨੀ- ਹੋਪ ਫੋਰ ਲਾਈਫ, ਚੱਕ ਜਵਾਨਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਇਆ। ਕਾਬਿਲੇ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ 'ਦੇਸ ਹੋਇਆ ਪਰਦੇਸ' ਤੇ 'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ-ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਵਾਰਿਸ' ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਕ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਜੋਂ ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ, 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੁਬਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਤੱਬੂ ਤੇ 'ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਮੁਹੱਬਤ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਦਿੱਵਿਆ ਦੱਤਾ ਵਰਗੀਆਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੇ ਗਾਏ ਹੋਏ ਗੀਤ 'ਛੱਲਾ' ਨੇ ਮਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਕਈ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਵੰਗ ਨਾਲ ਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਮਾਨ ਦਾ ਗਾਇਆ 'ਛੱਲਾ' ਅਮਰ ਹੈ।

ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2002 ਵਿੱਚ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ' ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਨ ਨੇ 'ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਵਤਨਾਂ ਦਾ, ਦਿਲ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ, ਮਿੱਟੀ ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਦੀ, ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ-ਮਾਈ ਹੋਮ, ਜਗ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ, ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ, ਯਾਰਾ ਓ ਓ ਦਿਲਦਾਰ' ਵਰਗੀਆਂ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਆਂ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਖੰਟ ਮਾਨਪੁਰ ਵਿੱਚ 1975 ਵਿੱਚ ਜਨਮੇ ਬੱਬੂ ਮਾਨ ਨੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਬੱਬੂ ਮਾਨ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਕਈ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜਵੀਆਂ ਕੈਸੇਟਾਂ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਬੱਬੂ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਾਲ 1998 ਵਿੱਚ 'ਸੱਜਣ ਰੁਮਾਲ ਦੇ ਗਿਆ' ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕੈਸੇਟ ਨੇ ਬੱਬੂ ਨੂੰ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਨ ਨੇ 'ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਮਿਸ ਇੰਡੀਆ, ਸਾਉਣ ਦੀ ਝੜੀ, ਓਹੀ ਚੰਨ ਓਹੀ ਰਾਤਾਂ, ਪਿਆਸ, ਮੇਰਾ ਗਮ, ਸਿੰਘ ਬੈਟਰ ਦੈਨ ਕਿੰਗ' ਵਰਗੀਆਂ ਹਿੱਟ ਐਲਬਮਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਛਾ ਗਿਆ। ਬੱਬੂ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਸਫਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2003 ਵਿੱਚ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਹਵਾਏ' ਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਨ ਦੀਆਂ 'ਰੱਬ ਨੇ ਬਣਾਈਆਂ ਜੋੜੀਆਂ, ਹਜ਼ਰ ਏ ਲਵ ਸਟੋਰੀ, ਏਕਮ, ਹੀਰੋ ਹਿਟਲਰ ਇਨ ਲਵ, ਦੇਸੀ ਰੋਮਿਓਸ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ।

1965 ਵਿੱਚ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਖੇਮੂਆਣਾ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹਰਭਜਨ ਮਾਨਵੀ ਮਾਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਾਇਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਸਫਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1998 ਵਿੱਚ 'ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ' ਕੈਸੇਟ ਨਾਲ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਮਿਲੀ ਗੀਤ 'ਚਿੱਠੀਏ ਨੀ ਚਿੱਠੀਏ' ਨਾਲ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਨੇ 'ਜਗ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ, ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ ਵਧਾਈਆਂ, ਓਏ ਹੋਏ, ਲਾ ਲਾ ਲਾ, ਹਾਏ ਮੇਰੀ ਬਿੱਲੋ, ਨੱਠ ਲੈ, ਦਿਲ ਡੋਲ ਗਿਆ, ਮੌਜ ਮਸਤੀਆਂ, ਨਜ਼ਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਸੋਹਣੀਏ, ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਘ, ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਘ 2' ਵਰਗੀਆਂ ਟੋਪਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਗੁਰਮੇਵਕ ਮਾਨ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਐਲਬਮ 'ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਘ 2' ਲੈ ਕੇ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਯੂ ਟਿਊਬ 'ਤੇ ਆਇਆ ਉਸਦਾ ਨਵਾਂ ਗੀਤ 'ਯਾਦਾਂ ਰਹਿ ਜਾਣੀਆਂ' ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲੱਗਭੱਗ 91,450 ਲੋਕ ਵੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਨੇ 'ਅਮੀਤ ਦਾ ਬਾਟਾ, ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ, ਪੰਥ ਤੇਰੇ ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ' ਵਰਗੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਕੈਸੇਟਾਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਬਾਫੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ। ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਸਫਰ

ਜਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਘੱਲ ਖੁਰਦ ਵਿੱਚ ਜਨਮੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਉਰਫ ਸ਼ੈਰੀ ਮਾਨ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਹਾਲੇ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀਆਂ ਦੋ ਕੈਸੇਟਾਂ ਹੀ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਉਸਦੀਆਂ ਦੋ ਕੈਸੇਟਾਂ ਨੇ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਸਦੇ ਕੁਝ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤਰੀ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਮੰਚ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2010 ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਕੈਸੇਟ 'ਯਾਰ ਅਣਮੁੱਲੇ' ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਆਈ 'ਆਟੋ ਦੀ ਚਿਤੀ' ਨੇ ਸ਼ੈਰੀ ਮਾਨ ਨੂੰ ਨਾਮਵਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਸ਼ੈਰੀ ਮਾਨ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਕਾਫੀ ਚਹੇਤਾ ਕਲਾਕਾਰ ਹੈ।

ਛੋਟੀ ਕਹਾਣੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ

ਡਾ: ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ
(647 - 532 - 1473)

ਸਤਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਮੇਰੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਲੈ ਗਏ। ਮਾਮਾ ਜੀ ਦਾ ਘਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਹੇ ਸੀ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਖੁਲ੍ਹਾ ਥਾਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਲਾਗਲੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਇਕੱਠੇ ਖੇਡਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ 'ਚ ਮਹਿੰਦਰੀ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਸੀ। ਬਹੁਤੀ ਸਿੱਧੀ ਸਾਧੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸਨੂੰ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਹਟਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਚ ਕੁਝ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ, ਦੂਸਰੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਾਹੀ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੱਸਦੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਟੋਏ ਪੈਂਦੇ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਲੱਗਦੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉੱਥੇ ਖੇਡਦੀ ਰਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਵੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੱਸਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਉਸਦਾ ਹਾਸਾ ਸਾਰੀ ਹਵਾ 'ਚ ਘੁਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਏ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚੋਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵਾਂਗ ਮਹਿਕ ਆ ਰਹੀ ਏ। ਖੇਡਣ ਵੇਲੇ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪੈਰ ਧਰਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਉਸ ਮਿੱਟੀ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਆ ਰਹੀ ਏ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਉਂਦਾ। ਆਪਣੇ ਬੁਰੇ 'ਚ ਖੜੀ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਦੇ ਵਾਰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਕਰਦੇ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖ ਵੀ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖੂਹ ਸਾਂਝਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਕਰੀਬਨ ਰੋਜ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲੈਕੇ ਖੂਹ ਤੇ ਜਾਂਦੀ। ਐਤਵਾਰ ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਚੋਰੀ ਚੋਰੀ ਉਸਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰੋਟੀ ਲੈਕੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦੀ, ਕੁਝ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ 'ਚੋਂ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਅਨੋਖੀ ਜਿਹੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਉਂਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਉਸਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਵੇਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮਾਂ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਖੂਹ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਕੋਲ ਮਿਲ ਪਈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪਾਬੀਆਂ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਚੁੱਕਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਟੋਕਰੀ ਚਕਾਉਣ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੰਬਣੀ ਜਿਹੀ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਟੋਕਰੀ ਡਿਗ ਪਈ।

ਮੈਨੂੰ ਨਹੋਰਾ ਜਿਹਾ ਮਾਰਦਿਆਂ ਉਹ ਬੋਲੀ," ਮਿੱਟੀ ਖਾਣ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਸਰੀਰੋਂ ਮਾੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਤਕੜਾ ਨਹੀਂ। ਤਕੜਾ ਬਣਨਾ ਵਾਂ ਤਾਂ ਘਿਉ ਖਾਇਆ ਕਰ"। ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਾਂ ਬੋਲਿਆ। ਅਸਾਂ ਫਿਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪਾਬੀਆਂ ਵਾਲੀ ਟੋਕਰੀ ਲੈਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮਹਿੰਦਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੈਠੀ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ। ਮੇਰੀ ਮਾਮੀ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ," ਚਾਚੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਚੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੀਮਾਰੀ ਏ। ਉਸਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉ"। ਮੇਰੀ ਮਾਮੀ ਹੈਰਾਨ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮਹਿੰਦਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ," ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਆ। ਉਸਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬੀਮਾਰੀ ਨਹੀਂ"। ਮਹਿੰਦਰੀ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ," ਉਸਨੂੰ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਖਾਣ ਦੀ ਆਦਤ ਏ। ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਖਾਂਦੇ ਵੇਖਿਆ ਵਾ"। ਉਸਦੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਮਾਮੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਖਾਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨਾਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਹ ਬਦੇ ਬਦੀ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਕੀਮ ਕੋਲ ਦਵਾਈ ਦਵਾਉਣ ਲੈ ਗਈ।

TANDOOR

Indian Restaurant

ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ, ਬਰਥ-ਡੇ ਪਾਰਟੀ, ਐਨਵਰਸਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੈਟਰਿੰਗ ਲਈ ਸਦਾ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ

ਕੋਕੇ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮੱਛੀ

27167 Mission Blvd. Hayward, CA 95544

Ph. 510-885-1212, Fax 510-885-1532

SURINDER SINGH KOKA
www.haywardtandoor.com

ਕਿੰਨ ਰੱਖੀਏ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ?

ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕਾਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪੈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਪੈਣ ਅਤੇ ਜਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਪਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਪੈਣ। ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੀ ਨੀਂਦ ਲਵੋ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਸੌਣ ਤਾਂ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਜਲਦੀ ਉਠ ਸਕੋ। ਨੀਂਦ ਪੂਰੀ ਨਾ ਲੈਣ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕਾਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਲੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਤਲੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਦਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੱਚ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਲੱਖ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਦਿਖ ਸਕਦੀਆਂ। ਔਰਤਾਂ 'ਚ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਂ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਚਰਬੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਭਰਵਾਂਪਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਹੱਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਡਾਈਟਿੰਗ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਸਵੇਰ ਦਾ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਹੇਠ ਕਾਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਵੇਰੇ ਦਾ ਭੋਜਨ ਚਾਹੇ ਹਲਕਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਤ ਦੇ ਭੋਜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੇਟ ਸਵੇਰੇ ਤਕ ਖਾਲੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਵੇਰੇ ਦਾ ਭੋਜਨ ਨਾ ਕਰਨਾ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਨ ਕੁਝ ਨਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਵੀ ਦੁੱਧ, ਇੱਕ ਸੇਬ ਜਾਂ ਜੂਸ ਦਾ ਇੱਕ ਗਿਲਾਸ ਪੀ ਲੈਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੋਚਣ ਜਾਂ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕਾਲੇ ਧੱਬੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰੀਕ਼ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਧੱਬਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ:

- ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰੋ।
- ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਰੋਗਨ ਬਦਾਮ ਨਾਲ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰੋ।
- ਕੱਚਾ ਖੀਰਾ ਪੀਸ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪੋਟਲੀਆਂ ਬਣਾ ਲਵੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਿੱਧਾ ਲੇਟ ਕੇ 15 ਤੋਂ 20 ਮਿੰਟ ਤਕ ਅੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਰੱਖੋ।
- ਖੀਰਾ ਕੱਟ ਕੇ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਨਿੰਬੂ ਦੇ ਰਸ ਨੂੰ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਕਾਲੇ ਧੱਬੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਨਿੰਬੂ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਰੋਗਨ ਚਮੇਲੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬੂੰਦਾਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰੋ।
- ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਦੁੱਧ ਦੀ ਬੋੜੀ ਮਾਤਰਾ ਲਗਾ ਕੇ ਸੌ ਜਾਵੋ। ਸਵੇਰੇ ਉਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁੱਧ ਦੀ ਤਹਿ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗੁਲਾਬ ਜਲ ਨਾਲ ਹਟਾਓ। ਫਰਕ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ।
- ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਮੂਲੀ ਪੀਸ ਕੇ ਚੂੜੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ

ਨਾਲ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵਾਰ ਲਗਾਓ।

- ਨਿੰਬੂ ਦਾ ਛਿਲਕਾ ਪੀਸ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਲਗਾਓ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਧੱਬੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਵੀ ਖਾਂਦੇ ਰਹੋ।
- ਕੱਚੇ ਆਲੂ ਦਾ ਟੁਕੜਾ 15 ਮਿੰਟ ਤਕ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਰੱਖੋ।
- ਮਲਮਲ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਮੌਸਮੀ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਭਿਉਂ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ।
- ਅੱਖਾਂ ਹੇਠ ਜੈਤੂਨ ਦੇ ਤੇਲ ਨਾਲ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਵੀ ਫ਼ਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ।
- ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਦੀ ਪੋਟਲੀ ਬਣਾ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਉੱਤੇ 15 ਮਿੰਟ ਤਕ ਰੱਖੋ, ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ।
- ਕੱਚੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਝੰਗ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ-ਨੀਚੇ ਲਗਾ ਕੇ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤਾਂਜ਼ੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਧੋ ਲਵੋ,

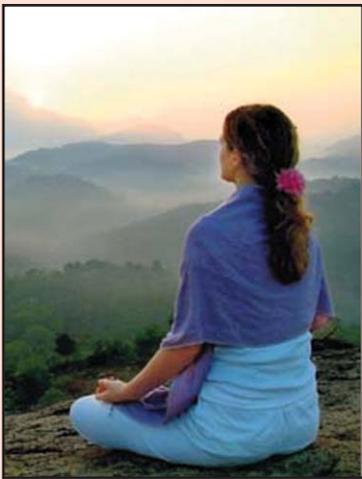

ਲਾਭ

ਮਿਲੇਗਾ।
 * ਚਾਰ-ਪੰਜ ਇਲਾਇਚੀਆਂ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਉਬਾਲ ਕੇ ਫਿਰ ਗਰਮ ਜਾਂ ਠੰਢਾ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਕਰੇ, ਪੀ ਲਵੋ। 10-15 ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਧੱਬੇ ਦੂਰ ਹੋਣਗੇ, ਬਲਕਿ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਰੰਗਤ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਹੋਵੇਗੀ।
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਹੇਠ ਪਏ ਕਾਲੇ ਧੱਬਿਆਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
 - ਡਾ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਰੀ

ਤਣਾਅਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਤਰ

ਅੱਜ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਖੋਜਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਤਣਾਅ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਕੈਂਸਰ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਸੰਤੁਲਨ, ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗਾਂ, ਨਿਪੁੰਸਕਤਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਵਰਗੀਆਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਪਲ ਰਿਹਾ ਬੱਚਾ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਬੁਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚ ਪਾਉਂਦਾ। ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਤਕ ਬੁਝਾਪੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਤਣਾਅ ਕਿਉਂ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕਤਾ, ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਸਬੰਧੀ ਗੜਬੜੀਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਮੁਖੀ

ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਹੁਣ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਣਾ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਅੱਛਾ ਤਰੀਕ਼ਾ ਹੈ। ਸਵੈ-ਸੇਵੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ-ਸੇਵੀ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਵਰਗਾ ਅਸਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਸਰੁਪਾ ਨੰਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹੋ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ।' ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਤਣਾਅ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਮੂਹ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਤਣਾਅ ਤੋਂ ਬਚਾਅ * ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਗਲੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸਗੋਂ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਿਗਲ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। * ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਣਾਅ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਪਵੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਫੌਰਨ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਦੇਰੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। * ਤਣਾਅ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਕਈ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਜੀਵ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਨਪ੍ਰਚਾਏ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇ। * ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਲੋਕ ਸ਼ਰਾਬ, ਸਿਗਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਦਾਰਥ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਉਲਟ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। * ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੁਸਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ, ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਾਡੇ ਵਤੀਰੇ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਉਦਾਸੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੈਠਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਬਲਕਿ ਤੇਜ਼ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੂੰਹਲਟਕਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਮੁਸਕਰਾਉ, ਕੇਵਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗੇ ਮੂਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ: ਡਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੀ ਲੋੜ

ਮਾਰਚ 2009 ਵਿੱਚ ਮੈਕਸੀਕੋ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਐਤਕੀ ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਹੀ ਪਠਾਈ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਡਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਬਚਾਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਬੀਮਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਕੁਝ ਕੁ

ਵਾਰਗੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ 'ਤੇ ਕਹਿਰ ਵਰਤਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੂਰਾਂ ਦੇ ਮਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਸਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਟਿਕਾਣੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਸ਼ਰੂਆਮ ਵਹਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਪਨਪਣ ਕਰਕੇ ਕੀਟਾਣੂਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਜਨਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਨਾਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਫੈਲ ਗਈ। ਸੂਰਾਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੇ-ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਦਾ ਵਾਇਰਸ ਚਾਰ ਵਾਰ ਆਪਣਾ ਜੀਨ ਬਦਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਘਾਟ: ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤ ਸੂਖਮ ਜੀਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਹਨ। ਅਸਲ 'ਚ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼

ਡਾ. ਰਾਬਰਟ ਸਾਇਸਰ ਫੀਲਡ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ 30-35 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਹੋਈਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਤਣਾਅ ਦੇ ਲੱਛਣ:

ਇਸ ਦੇ ਲੱਛਣ ਉਨੀਦਰਾਪਣ, ਇਕਾਗਰਤਾ ਦੀ ਘਾਟ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਣਾਅ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ ਘਬਰਾਹਟ ਜਾਂ ਬੇਚੈਨੀ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਫ਼ਤਾ-ਦਰ-ਹਫ਼ਤਾ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੋ। ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਡੇਵਿਸ ਧਨਰਸ ਅਨੁਸਾਰ ਤਣਾਅ ਸੁਸਤੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਜਿੰਨਾ ਘੱਟ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ ਉਨੀ ਘੱਟ ਕੰਮ ਦੀ

ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਦਾ ਡਰ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਖਮ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੀਟਾਣੂਆਂ 'ਇਨਫਲੂਐਂਜ਼ਾ' (ਐਚ 1 ਐਨ 1) ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਬਾਈ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਰੱਦ ਕਰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ੱਕੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਚੇਚੇ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਵਾਰਡਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਵਾਈਆਂ, ਡਾਕਟਰੀ ਉਪਕਰਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਡਾਕਟਰੀ ਅਮਲੇ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨੇ ਪਏ ਸਨ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਸਰਕਾਰਾਂ/ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਨਾਲ ਗ੍ਰਸਤ ਮਰੀਜ਼ ਨਾਲ ਵਾਹ-ਵਾਸਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ: 'ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ' ਨਾਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੈਕਸੀਕੋ ਸਥਿਤ 'ਸਮਿਥ ਫੀਲਡਜ਼ ਫੂਡ' ਦੇ ਸੂਰਾਂ ਦੇ ਵਾੜੇ 'ਚੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੂਰਾਂ ਦੇ ਮਾਸ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚੋਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਮੈਕਸੀਕੋ 'ਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਚਾਂਦੀ ਚਮਕਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਕੁਦਰਤੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਲੇ ਗਏ ਸੂਰਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪਾਲੇ ਗਏ ਸੂਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਅਤੇ ਵਧਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ 'ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ'

ਖ਼ੁਦ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ। ਸੰਚਾਰ ਮਾਧਿਅਮਾਂ, ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਰਕਾਰੀ/ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਲੱਬਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਭਵ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਦੇ ਲੱਛਣ: 'ਮੈਕਸੀਕੋ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ: -ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਗਾਤਾਰ ਖੰਘ ਛਿੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਛਿੱਕਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। -ਉਸ ਦਾ ਨੱਕ ਵਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਲਾ ਦੁਖਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫੇਰ ਪੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। -ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਪਾਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜਦੀ ਹੈ। -ਲਗਾਤਾਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। -ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। -ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਲਟੀਆਂ ਲੱਗ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਰੀਜ਼ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਲੱਛਣ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਯੋਗ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

MOGA TRUCK SERVICE CENTER

OWNED AND OPERATED BY MOGA WHOLESALE

Best Quality Best Service
 Michelin, Bridge Stone, Firestone
 Goodyear, Yokohama, Toyo,
 Hankook, BF Goodyear,
 Ohtsu, Summtomo
 Ph. (559) 486-6000
 Ph. (559) 486-8686

All Tires are Available at Wholesale Best Price

TRUCK TIRES

WHOLESALE TIRE DEPOT-OPEN TO PUBLIC

Open 6 days a week

Monday-Friday 8.00 Am-10.00 Pm

Saturday 9.00 Am- 5.00 Pm.

Following Services are available on this location:

- * Truck Alignment - Truck Tire Balance & Installation
- * Oil, Lube & Filter
- * Breaks- Drums & Seals for all Truck & Trailers Installed
- * Truck wash will be available soon

* We can help you in emergency time

Come & Visit us at

3846 South Front Ave. FRESNO, CA 93725

Intersection (Golden State & Central Ave)

ਡਾ. ਰੀਆ ਸਿੰਘ D.C.Q.M.E

ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸੱਟ ਲਈ ਜਿਵੇਂ, ਲੱਕ ਦੀ ਸੱਟ, ਸਿਰਦਰਦ, ਲੱਤਾਂ-ਬਾਹਾਂ ਦੀ ਦਰਦ ਨਾਲ ਤਕਲੀਫ, ਕਾਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ, ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਡਿਸਏਬਿਲਟੀ ਤੋ ਹੋ!

ਇਕ ਵਾਰ ਡਾਕਟਰ ਰੀਆ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਫਰੀਮਾਂਟ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੋ, ਜੋ 18 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਜੋਰੀਜ਼ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

Kaiser, Medicare ਵੀ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸੌਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੈਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ

Chiropractic, Physiotherapy
 Massage therapy

Dr. RIA SINGH, D.C.Q.M.E

1860 Mowry Ave, Suite 201 Fremont, CA 94538
 Behind Washington Hospital

www.yourfremontchiropractor.com

Use or Special
 Limited Time

COUPON
\$ 38.00

1st Visit
 Exam and
 Treatment

ਸੁਖਵੰਤ ਸੁੱਖੀ ਡੀ ਜੇ ਮਿਊਜ਼ੀਕਲ ਗਰੁੱਪ

Sukhwant Sukhi DJ Musical Group

ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਸੁੱਖੀ

ਸਿੰਗਰ

1. ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ (ਸਿੰਗਰ)
2. ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਸੁੱਖੀ (ਸਿੰਗਰ)
3. ਹਰਜੀਤ ਮਹਿੰਦੀ (ਸਿੰਗਰ)
4. ਚੰਦਨ (ਸਿੰਗਰ)
5. ਨਰਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ (ਕਲਾਕਾਰ)

Hits of sukhwant sukhi
 cd released

ਫੋਮ

- ਘੰਗਰੇ ਦੀ ਵੇ ਲੋਣ ਭਿੰਜਗੀ
- ਕਹਿੰਦੀ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਦੁਖਦਾ
- ਨੱਚ ਪੰਜਾਬਣ ਨੱਚ
- ਮੈਂ ਬੋਲ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਣੀਆਂ
- ਐਵੇਂ ਨਾ ਪ੍ਰੀਤੋ ਨੀ ਸਲਾਮਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ

ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਇੰਡੀਅਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਇਹ ਗਰੁੱਪ
 ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ
 ਸਿਆਟਲ,
 ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ
 ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਜਾ
 ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੁਖਦੇਵ ਸਾਹਿਲ

ਜਾਗਰਣ, ਵੈਡਿੰਗ, ਕਲਚਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਲੇਡੀਜ਼ ਸੰਗੀਤ ਵਾਸਤੇ

ਬੁਕਿੰਗ ਲਈ
 ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

408- 500-7483, 209- 735-2197
510-908- 5438

Moon Indian Cuisine

510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ,
 ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Paul
 510-978-7170

Fish Pakora
 ਮੱਛੀ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਉਣ
 ਦੇ ਮਾਹਿਰ
 ਲੱਡੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ,
 ਗੁਲਾਬ ਜਾਮੁਨ ਤੇ
 ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਸਭ
 ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਠਿਆਈ

Gill
 510-709-5285

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਇੰਡੀਅਨ-ਫਿਜ਼ੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕੁਜ਼ੀਨ

ਮੂਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਜ਼ੀਨ (ਹੇਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
 Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812

www.moonindiancuisine.net

Cosmetic & Family Dentistry

Charanjit Singh Uppal,

D.D.S.

510-786-1780

Discount For Senior
 Citizens And Cash Patients

- Laser Treatment
- Lumineers/Veneers
- Dentures & Partials
- Root Canals
- Bad Breath
- Cosmetic Dentistry
- Crowns & Bridges
- Tooth Extraction
- Gum Treatment

Strictly Maintained
 Sterilization Standards
 Most Insurance
 Plans Accepted

Free Teeth Whitening
 with paid Exam
 M-Ray & Cleaning
 Your Insurance Usually
 Covers this Services

Not Valid with any
 others Offer

ਦੰਦਾ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਫਾਈ ਸਮੇਤ ਪੇਡ ਐਗਜ਼ਾਮ, ਐਮ-ਰੇ ਅਤੇ ਸਫਾਈ। ਤੁਹਾਡੀ ਇੰਜੋਰੀਜ਼ ਇਸ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਵਰ ਹੈ।

INVISALIGN

Upto \$ 2300 Off

www.uppaldental.com

1191 W Tennyson Rd.,
 Suite 4, Hayward, CA
510-786-1780

Call for Details
**Straighten Teeth
 Without Wires**

1750 CLEAR LAKE AVE
 MILPITAS, CA 95095
408-942-4400

M.K Nijjar DDS
Ruchi Nijjar DDS **LASER DENTISTRY**

NO SHOTS, NO DRILL, NO PAIN!

- Esthetic Crowns, Bridges & Dentures
- Teeth Whitening-Oral Surgery
- Root Canal Treatments
- Treatment & Prevention of Gum Disease

FAMILY DENTISTRY **COSMETIC DENTISTRY**

New Patients & Children Welcome

510-794-7058 www.drnijjar.com

(Across from Washington Hospital & Bart) 1895 Mowry Ave. Ste 104 Fremont

FARMERS **FARMERS INSURANCE GROUP**

ਆਟੋ, ਘਰ, ਬਿਜ਼ਨਸ, ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਚੰਗੇ ਭਾਅ ਉੱਤੇ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ, ਸਹੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਸਹੀ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਕਰਵੇਜ ਲਓ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਜਾਓ

+ Auto + Home + Life + Umbrella
 + Business Work Comp.

Duabba Insurance Agency
 2450, PERALTA BLVD. SUITE 120, FREMONT, CA-94536

Ph. : (510) 797-7989
Fax : (510) 794-7398

Visit us@farmers.com

Gurcharan Singh Mann
 Insurance Agent
 License # 0C 70672

ਪਾਲਿਸੀ (ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ, ਜੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ) ਸਿਰਫ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੈ।

Raja *New Introducing Chaat Corner*
King of Sweets Now Presents
Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸ਼ੁਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

- BHEL PAPDI CHAAT
- FALUDA KULFI
- GOL GAPPE (PANI PURI)
- KHASTA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE
 31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587
Phone : (510) 489-9100

Preet Fabrics & Appliance

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਰੀਟੇਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ, ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਹਿਰੇ ਅਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚਲੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੋ, ਰੁਮਾਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER FOR BOTH FABRICS & APPLIANCES
 5156 mowry AVE. Fremont, CA 94538
TEL : 510-797-7111 **FAX : 510-739-6350**
(For More Info. Call Onkar)

APPLIANCES **WE CARRY ALL MAJOR BRANDS!!**

SONY, SANY, JVC, PANASONIC, LUGGAGE CROSS, PARKER PENS, OSTER BLENDERS

- Tvs, VCRs, DVD
- Tape Recorders
- Camcorders
- DVD Players
- Cordless Phones
- Watches (Seiko, Citizen & Swistar)
- Shavers & Trimmers
- Cellular Phones
- Medical Equipment
- Calling Cards

TRAVEL FOR LESS INC.
INDIA | PAKISTAN | EUROPE

ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ ਇੰਡਿਆ ਜਾਣ ਲਈ ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹੋ ਤਾਂ ਟਿਕਟ ਖੀਦਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਜਰੂਰ ਕਾਲ ਕਰੋ।

CST NO : 2031914-40

Fremont Office
 Travel For Less Inc
 39200-State Street,
 Fremont CA-94538
510.791.3300

San Jose Office
 Travel For Less Inc
 2850 Quimby Rd, Suite 150
 Sanjose Ca 95148
408.791.2600

BUY TRAVEL TICKETS AT WHOLESALE PRICE

Open 7 days a week

Still searching seats for **December** travel to **INDIA**
 Call us for special fares

BEST OF Fremont 2011
 Travel for Less, Inc.
 Three Time Winner
 2009-2010, 2011

3RD TIME IN A ROW
2011 BEST OF FREMONT AWARD

Serving the Bay Area Since 1996

Fax: 510.791.3361 | Email: info@letsflyhome.com

www.letsflyhome.com

510.791.3300 (Fremont)
 408.791.2600 (San Jose)
 916.419.4323 (Sacramento)
 559.892.0009 (Fresno)
 661.829.4467 (Bakersfield)